POETICKÉ BESEDY.

(REDAKTOR: JAN NERUDA.)

ČÍSLO XLI.

V ZÁTIŠÍ.

ROMÁN

VERŠEM NAPSAL

KAREL LEGER.

V PRAZE.

NAKLADATEL: ED. VALEČKA.

1890.

V ZÁTIŠÍ.

ROMÁN.

VERŠEM NAPSAL

KAREL LEGER.

(POETICKÝCH BESED ČÍSLO XLI.)

V PRAZE.
NAKLADATEL: EDUARD VALEČKA.
1890.

Tiskem dra Ed. Grégra v Praze.

SVÉMU UČITELI

VELECTĚNÉMU PÁNU, PANU

Ph. Dru BEDŘICHU POŠÍKOVI

NA DŮKAZ ÚCTY A VDĚČNOSTI

VĚNUJE

K. Leger.

Vyhasla dýmka. — Kotouč dýmu bílý
nad mojí hlavou rozplývá se chvíli. —
Jak pomalu se vlekou minuty! —
Číst? — mrzí mne! — a posud netknuty
po stolku mém se nové knihy válí.
Co počít? Z okna hledět v ulici?
Hm, — její vzhled je stejný vždy a stálý
a naproti tam v nízké světnici
dvě mladé šičky zas by se mi smály.
Ty — ještěrky! — co vždycky jest jim k smíchu? —
Ba, ani dýmka nechutná mi dnes! —

V mém pokojíku, v samotě a v tichu
je smutno tak! — Stín vkradl se a kles'
v mou skráň i hruď. — Též venku už se stmívá
a první hvězda do okna se dívá. —
Večerní šero množí tesknotu, —
mně cizím jaksi zdá se všechno tu

a chtěl bych odtud prchnout nejraději!
Kam? — Do „Besedy“ ještě brzy snad?
Rozžehnu lampu. — Zažloutlý svit její
se rozlil kol — a přec tu veseleji!

Na starou skříň můj pohled maně pad'. —
Tam knihovna má chudičká se kreje
a jakýs archiv naší rodiny.
Ne pergameny, erby, privileje,
s pečetí králů vzácné listiny,
ne prvotisky neslýchané ceny, —
jen starou biblí tady ukrývám,
pak berních knížek hezkou sbírku mám.
Jsou všechny všude řádně vyplněny
a střádány už přes půl století. —
Dopisů svazky, staré kalendáře, —
v nich psány místem různé paměti —
a — bůh ví po kom! — asi čtyři snáře.

Toť archiv můj, — přec vysoko jej cením,
vybledlá písma čítám s potěšením.
Nejstarší listy od mého jsou děda
a nejsou starší nežli sto let jen, —
(dál neznám ani vlastní rodokmen.)
Snad rozpadla se jeho lebka šedá,
však kdykoliv ty listy přečítám,
podoba jeho přede mnou se zvedá,

jak z hrobu vstal by náhle děd můj sám.
A zdá se mi, že dávno již ho znám.
V dědině blízké sedlákem on býval. —
Vždy vidím jej, jak prací nahrben
zem potem vlastním skrápěl den co den,
v robotu chodil, vrchnosť svoji ctíval, —
rychtářské právo za to někdy míval.
A čeho užil, — co znal v živobytí?
V chalupě nouzi a na zámku bití. —
Tak modlil se a trpěl, pracoval,
se ženou věrnou snášel trud i žal
a bídou byl snad celý život jeho, —
však přece žil a nikdy nezoufal,
pro syna svého odříkal se všeho.
Syn neměl poznat bídy otcovy,
ni kterak chutná bič a okovy. —

Rodiče s knězem moudře radu vzali,
do města syna na učení dali. —
Byl jedináčkem. — Stýskalo se jim
as dlouho, dlouho v chatě samotným. —
Dědovy listy žluté potrhané
a rukou těžkou namahavě psané
rád čítám někdy, — vždycky zdá se mně,
stesk a zas naděj že z nich ještě vane
a kterak zní tak známě, dojemně
prostinká slova staré české duše!

A přece psány krátce jen a suše
ty rady dobré, výstrahy a přání. —
Vše prosté, všední. — V duchu vidím však,
při psaní jak se dědu kalil zrak
a kterak hloub se ku papíru sklání, —
víc chtěl by psát, — však péro se mu brání. —
A za ním vetchá, dobrá jeho žena
do psaní zří mu plaše přes ramena.
Se slzou v oku, třesoucím se hlasem
cos muži svému připomene časem.
„Tu pozdrav připiš! něco zas mu slib!
je chudák sám a svět je plný chyb, —
ať hodným jest!“ — a krůpěj s oka stírá.
Však otec zatím list už uzavírá
a připisuje: „Synu, čiň se, dbej,
buď jenom hodný, pána poslouchej
a k milostpaní měj vždy úctu všecku. —
A k vůli cviku mluv jen po německu,
toť hlavní věcí, — však to poznáš sám —
a raděj nechoď ani do vsi k nám,
bys nezapomněl, co již trochu umíš, —
německy mluvit neměl bys tu s kým — —
V ochranu boží tebe poroučím!“ — —
Kdo čteš ta slova, zda-li porozumíš,
co bolesti je mezi řádky skryto? —
Tu a tam písmo slzami je smyto
a posléz psáno rukou matčinou:

„Mé dítě, s bohem! On chraň duši tvou!“ —
Tak se synem se navždy loučí oba. —

Našemu rodu počla nová doba.
Na deskách bible napsán den a rok,
kdy učinil děd poslední svůj krok
z tohoto světa v onen nad oblaky;
a za ním brzo babička šla taky.
Ať sladce spí a buď jim lehká zem,
však umdleni dost byli životem! —

Můj otec zatím stal se kupcem tady
v okresním městě. — Odvážný byl, mladý
a pilný při tom, — zbohat obchodem.
Měl štěstí vždy a uměl těžit z toho. —
V archivu chovám jeho spisů mnoho,
kvitance, účty a kontrakty různé,
obchodní knihy (pro mne vždycky hrůzné.)
Na deskách bible krasopisně psáno,
kdy otec můj se městským rádním stal,
kdy purkmistrovské křeslo jemu dáno
a kdy mou matku zlatou pochoval. —
A zápisky a knihy, různé spisy
vše německé, — jak dobrý ton chtěl kdysi. —
Až z vůle boží v letech šedesátých
se z nenadání všechno změnilo.
Co českých brošur z celé vlasti svátých
se z nenadání tady zjevilo!

Riegrovy řeči smělé, plné žáru,
stanovy besed, banky, cukrovarů
věk nový značí, kdy i město naše
šat vlastenectví obléklo si plaše
a při tom s bázní čekalo se všude,
co slavný úřad tomu říkat bude? —
Ó, doby snů, ó doby nadšení!
S bojovnou písní znělo v českém kraji
sokolích křídel jaré šumění! — —

A v dobu tu se náhle počínají
v archivu četné účty zjevovat,
vždy nahoře mým jménem znamenané.
Já počal tehdy v Praze studovat. —
V té době divné, živé, rozhárané
jsem prvně z hnízda vylét' v širý svět.
Idea mnohá oněch bouřných let
doposud skryta v duši mojí plane, —
ač dobře vím, jak soudí moudří lidi,
že dětinství jen v nadšení tom vidí.
Vlastencem s duší, s tělem já se stal. —

Však z vůle boží náhle, — jaký žal! —
můj otec zemřel. — Knihy zahodiv
v dům rodný zpátky rychle jsem se vrátil. —
Mne obchod nudil. — Jaký také div, —
když z úroků být mohu slušně živ,

nač starostí bych sobě život krátil?
Jen v klidu tichém úplné je štěstí! — —

V útulném, malém domku na předměstí
sám žiju v míru. Nechať závisť praví:
že v nečinnosti trávím mladý věk, —
jsem spokojen a bůh mi dává zdraví. — —
Však často, často bouře myšlének
pod lebkou mojí vře a kolotá, —
předtuchy divné víří v mojí duši.
Vím, lepšího jsem schopen života!
Tou nadějí mé srdce prudčej buší, — —
vím, přijde jednou také pro mne čas,
kdy bude pro vlasť i mé třeba síly. — — —

Aj, sedm hodin! — Zdržel jsem se chvíli —
v „Besedě“ dávno čekají mne as! —

Hle, nad mým ložem v rámu zlatém visí
rodičů mrtvých podobizny velké.
Kýs malíř všechno umění své mělké
vyplýtval na ně. — Nedovedl rysy
těch tváří drahých sice oživit, —
pro souzvuk barev snad mu scházel cit, —
však kterak věrně vypodobil za to
tatínkův prsten! jaký lesk a třpyt!

a těžký řetěz, — dukátové zlato! —
a na košili knoflík granátový,
límeček matčin z krajků čistě nový
a staromodní, velký náramek! —
I za to málo budiž můj mu vděk!
Vždyť paměť snadno doplní, co schází,
a oživí ty malby bez nesnází. —

Zřím v duchu otce. — Hlava jako sníh
a tváře vážné, plno vrásek v nich.
Vždy přísný pohled. Vzhůru od oka
přes čelo táhne rýha hluboká.
Když mrzut byl, tu vždy se prohloubila,
když usmál se, tu napolo se skryla. —
Otvírá dvéře. Mírná, dobrá máti
mu v oči hledne. Na čele mu znáti,
že v nedobrém je opět humóru. —
Ke stolu sedá, — mlčky zachmuřený
bubnuje prsty pochod bezejmenný. —
Což? — Maminka se leká hovoru,
z pokoje na síň vykrade se zticha,
postojí v síni, zaslzí a vzdýchá. —
Po domě celém drobným, tichým krokem
sem i tam chodí, hledá bystrým okem,
co manžela by mohlo pohněvat, —
vše čistí, rovná, uklízí a sbírá. —
Na dvoře zadní vrátka otevírá

a, ejhle! kradmo stěhují se z vrat
tu tetička a sestřenice za ní. —
Příbuzní chudí. — Štědrou svojí dlaní
je podporuje matka potaji.
Oslyšet prosby nikdy nedovede,
vše dostanou, oč jenom žádají,
a raději se sama nenají.
Tatínek marně přísné účty vede
a třeba máti časem mnoho zkusí,
vždy pro příbuzné něco schovat musí. —

Zmizely šťastně. Matka oddechla si. —
Co mrzutý však otec dělá asi? —
Doposud sedí mlčky v zadumání, —
starosti leží na sivé mu skráni,
na čele chmůry. V prázdno upřel zrak,
obočí stáhl, — dvojí šedý mrak. —
Dokončil pochod, — na stůl z nenadání
udeřil pěstí. — Vstal a slabě vzdech'.
Z pokoje vyšel. Stoupá po schodech. —
Nahoře byl můj pokojíček malý.
Jak mile mně tam chvíle ubíhaly
ve společnosti drahých knížek mých!
Čtu — světa neznám. — Z krajin nadzemských
hlas otcův náhle povolal mne zpátky.
„Zas u románu! Ale proces krátký:
ty knihy všechny vházím do kamen!

Co myslíš, hochu? Rozpomeň se jen!
Co z tebe bude? Tady třeba změny:
pracovat musíš!“ — Přísný, zamračený
ve dveřích stojí. Skoro se ho lekám,
trest zasloužený s resignací čekám.
Trest hrozný, krutý! V řeči německé
psát dlouhé nudné listy kupecké!
I při vzpomínce doposud mne mrazí. —

Již dávno tomu. Odešli mně, drazí,
odešli tam, kde jiný lepší svět,
tam, odkud nikdo nevrátí se zpět. —

Mně zdá se přec, že vstoupí z nenadání
do dveří otec s posněženou skrání,
na čele přísnost — a mně řekne: „Víš,
ty německy mi posud neumíš?“ —

A matko zlatá! — Je-li vskutku nebe,
do počtu světic pán bůh přijal tebe!
Ty dobrá, tichá — — — Slza kalí oči.
A hle tu náhle do pokoje vkročí
matička — sama. — — Zrak si protírám. — —
Ne! ve snu blahém klamal jsem se sám;
to stará teta, její sestra rodná,
podobná matce, upřímná a hodná.

Ji zdědil jsem už jako hospodyni
a druhou matkou stala se mně nyní. — —

Na moje dvéře zlehka zaklepala. —
Dím: „Volno!“ — Ejhle, osobička malá,
děvčátko hezké, asi šestileté,
na prahu stojí, studem líc mu kvete
a zrak se klopí, hlavinka se chýlí,
v růžových rtících vězí prstík bílý.
Chudičkou mošnu nese v ruce jedné,
v ní jakés knihy, šatečky a hračky. —
Dím: „Koho hledáš?“ — Rdí se a zas bledne
a „Strýčka!“ praví tiše, poloplačky.

„Tak! strýčka! kde a kdo ten strýček jest?“
„Vy!“ Ohromila mne ta náhlá zvěsť.
Za ruku vezmu dítě ostýchavé.
„Zde nejsi tuším, na cestě snad pravé!
Mne hledáš sotva! Kdo tě poslal sem?“ —
Zpytuje tvář mou dlouhým pohledem.
„Mamičku včera,“ povídá, „mně vzali
a na hřbitově u zdi zakopali
a kmotříček dnes dovedl mne sem,
k vám, ke strýčkovi.“ — „Čí jsi, děcko milé?“
„Jsem Kalendova.“ — Na zem mošnu složí
a pokukujíc na mne roztomile

Z ní vykládá už různé svoje zboží.
„Mám zůstat u vás!“ —
Já se zadumal. —
Ba, věru, že jsem její matku znal,
příbuzná jaksi s naším rodem byla
a vím, že v nouzi bídně živořila.
Sirotek její hledá pomoc moji. — —
A dítě zatím těká po pokoji
a jako doma otáčí se již,
své loutky staví, šatečky své skládá
a z nenadání přitočí se blíž
a šeptem řekne: „Strýčku, mám vás ráda!“
a jako diblík na šij se mně věsí
a políbí mě. — Co si počít mám?
Sirotkův osud opravdu mne děsí.
Jak pomoci mu? Mlčky rozjímám. —
A dítě — vida! — na klín vylezlo mi
a vous mi hladíc chvilku povídalo
a na vše možné důkladně se ptalo,
až jako kvítek, když jej vítr zlomí,
na moje ňadra hlavička mu klesla. —
Tak usnulo mi. — A já seděl tiše
a naslouchal, jak spokojeně dýše,
a bůh ví, kam se mysl moje nesla.
Bez hnutí dlouho, bych je neprobudil,
jsem dítě choval, aniž bych se nudil. —
Rozpaků takých nepoznal jsem dosud.

Co s děckem tímto? Co mám počít s ním?!
Můj bože, dětem málo rozumím!
Proč právě ke mně zanesl je osud,
v můj tichý dům, kde povždy klidno bylo?
Vše za chvilku by tady převrátilo. —
Však mohu kams je do ústavu dát,
(když o ně starost chci už na se brát)! —
Hm, do ústavu k bezcitným snad lidem! —
Hle, kterak u mne s božským dřímá klidem!

V tom stará teta (hospodyně moje)
snad v pravou chvíli vešla do pokoje
a udivením spráskla ruce obě. —
Nuž rozhodneme! děl jsem v duchu k sobě
a k tetě pak: „Pst! ať ji nevzbudíme!
Hle, osud přines děťátko nám pěkné,
zda ode dvéří odehnat je smíme?
Já počkám, teto, co tvé srdce řekne.
Je sirotek to po příbuzné naší,
nikoho nemá, — v nouzi, — bůh to suď!
Hle, jak se chudák tiskne na mou hruď!
Ubohé ptáče! Kdo je odtud splaší?
úkrytu hledá pod střechou si naší,
nuž, přijmem je — a ty mu matkou buď?“ —

A teta dobrá cosi zahučela,
zakývla hlavou, zamračit se chtěla,

však od jakživa toho neuměla.
Prohlédla děcko: „Hezounké to ptáče!“
a viděl jsem, jak tiše stranou pláče. —
V tom dítě moje vzbudilo se ze sna
a s mého klína sklouzlo ve mžiku.
I nastala teď povinnost mi děsná,
jak otrok sloužit tomu diblíku.
A dítě již se jako doma cítí. —
S ním loutky rovnám. —
„Kterak říkají ti?“ —
„Liduška!“ praví — a hned: „Já mám hlad!“
Zas nová starost! Čím se děti živí?
Jíš také chléb? Či cukrovinky snad?“ —

Zní příjemně smích její dovádivý. —
Jak šotek běhá, plno jest jí všady
a mně se zdá, žeť veseleji tady.
Na božský klid a ticho — jaký div! —
jež pod mou střechou vždycky vládlo dřív,
teď nevzpomenu. — —
Také po večeři
mně zlaté dítě na klín usedlo
a důvěřivě v oči pohledlo. —
(Co přiznám teď, snad nikdo neuvěří!)
Své ručky malé sepjalo a prosí:
„Ach pomodli se, strýčku, se mnou dnes!“ —
V mé duši, v srdci pohnulo se cosi

a jak by balvan na prsa mi kles — —
já z modliteb už neznal skoro slova. —

„Což? „andělíčku boží“ také znáš?“ —

Já rděl se jen. — Ba muselo mne znova
to zlaté dítě učit „Otče náš“!

Noc neklidnou a divné sny jsem měl.
Osůbka malá stále v nich se pletla. —
A sotva den se venku zabělel,
já rychle vstal, mne nedočkavosť hnětla.
Co dělá Lidka? — Ticho v domě celém.
Vyhlédnu oknem. — Pusta ulice.
Z daleka jenom září v lesku skvělém
kovářská dílna. Buší zvoníce
kladiva hbitá, — jiskry odletují. —
Kdos podél domů potichu se krade, —
jen tajůplně trepky popleskují. —
S drůbeží ua trh vesničanky mladé
hovoru plny středem cesty jdou.
Zde — tam se v oknech světla zakmitnou
a u vrat služky, zpola oblečeny.
Za chvíli pekař krám svůj otvírá
a rovná záda, oči protírá. —
A o roh domu vážně podepřený

obecní strážník do nebe se dívá
a zívá dlouho a pak ještě zívá — — —
A nežli skončil, byl už jasný den. — —

Z kuchyně naší nářek usedavý
se ozval náhle. Spěchám vyrušen
a vidím tam aj, slzí příval pravý.
Na klíně zlehka Lidku houpajíc
ji teta česá, při tom líbá v líc
a pláčou obě, vzdychají a lkají
a těším-li je, spustí ještě víc
a těsněji se jenom objímají.
Lichotím děcku, — tetě domlouvám. —
Což dítě! Včera divil jsem se sám,
že po mamince nezastesklo sobě. —
Proč teta pláče? příčiny přec není!?
proč pomahá mu místo konejšení?
Když do syta se vyplakaly obě,
dím: Teto zlatá, co tě k pláči nutí?" —
A vzlykat, vzdychat počla s novou chutí,
zas lila slzí potopa se vřelá,
až kleslým hlasem na konec mi děla:
„Co? Vzpomněla, ach, ubožačka jsem,
že také, také já jsem sirotkem!" —
Sirotek ten je zdoben šedinami.
Však měl jsem práci, ušla dlouhá doba,
než potěšil jsem sirotečky oba. —

Náhoda šťastná teprv pomohla mi.
U dveří zvonek zazněl pronikavě, —
vstoupila dáma, švarná, hezká paní.
Jak svěží květ, — pel mládí ještě na ní
plá, svítí, vábí. — Na spanilé hlavě
vlas ve vrkoče spleten bez ozdoby,
pod bílým čelem šedé oči hoří,
hezounké důlky na líčku se tvoří,
smích na rtu hraje — ten mne trochu zlobí,
neb jedovatým často zdá se být. —
Jen v lehkém šatě — (sousedkou je naší
a pomluva jí také nepostraší,) —
se přišla k tetě cosi vypůjčit. — —
A smála se a chvilku povídala,
Lidušce malé polibení dala,
mne nazvala pak vzácným lidumilem,
však při tom na rtu jejím roztomilém
jsem viděl úsměv, jenž mne zase zlobil,
ač, při sám bůh! ji přece pěkně zdobil.—
To chvilka byla. — Zmizela mi zase,
jak ptáčátko když z klece odletí.
Ve dveřích ale na mne ohlédla se
a pohled ten mi zůstal v paměti. — —
— — — — — — — — — — — — —
V „besedě“ hrávám každodenně skorem
s manželem jejím, panem kontrolerem. —

Neděle květná! — Prvý jarní den! —
Dnes také šel jsem s Lidkou do kostela, —
vrbové proutky v drobných ručkách měla. —
Chrám zbožnými byl skoro přeplněn, —
gotický portál sotva lidu stačí.
Vesnické dívky, naše slečinky
se nedočkavě ku oltáři tlačí
a kartonové šustí sukýnky
jak hedvábné v té pestrobarvé směsi.
A každé děvče v bílých rukou svých
si nese svazek proutků vrbových
a každá hlavu zbožně k ňadrám svěsí,
když od oltáře kaplan mladičký
s úsměvem na rtu světí kočičky. — —

Však odpoledne kterak strávit mám?
Jsem v tichém domě sám a sám a sám! —
(Šla teta s Lidkou kamsi na návštěvu). —
Nad městem jasná obloha se klene
a cítím vůni trávy osvěžené
a slyším zlomky skřivánčího zpěvu. —
Jdu do zahrady, kterou sám si pěstím, —
je malá sic, však já ji zvu svým štěstím.
Při práci milé mezi květinami
tak mnohá chvíle sladce utekla mi, —
myšlénky trudné zde mne nenajdou. — —
Plot nízký dělí zahrádečku mou

od sousedovy. Přejít možno lehce. — —
Záhonky ještě bez květů jsou dnes,
jen petrklíče vidět ledakdes,
ni starým štěpům rozpučet se nechce,
však ve větvích lze jarní mízu cítit.
Dej pán Bůh slunku jenom týden svítit
a všechno kolem bude jeden květ! —

Jdu zadumán. — Kdos veselými slovy
mě ze zahrady vítá sousedovy:
„A! dlouho jste se nechal pobízet.
než vytáhlo vás sluníčko to boží!
Nu tedy, — kožich do skříně se složí
a bude jaro, ej, bůh tomu chtěl!“ —
Pan kontrolor již na zahrádce svojí?
ba vskutku vidím, za plotem že stojí!
Hned šňupeček mi dvorně nabízel
a tiskl ruku, usmíval se tiše, —
však jeho úsměv vždy je smutným spíše.
Čepičku z vlny po uši až měl
a starý modrý župan kolem sebe,
na skráni sníh a v tabatěrce nebe. —
„Zdráv? my se spolu dávno neviděli!“
klepaje na ni řekl vesele.
Shledání bychom oslaviti měli, —
mám dneska prázdno, — vždyť jest neděle!
Bůh tomu chtěl, že sešli jsme se zase.

Partii šachů? — pojďte jednou k nám!
Do města kamsi žena vydala se,
mám chvilku pokoj a jsem zcela sám!“ —

Přeskočím plot, — hned za ruku mě lapí,
jak se zajatcem k domu se mnou kvapí,
že sotva stačím, — ač on pokulhává.
S poklonou velkou dvéře otvírá.
„Host u mne!“ — praví, — „to se zřídka stává!“
a modrým šátkem židli otírá. —
„Však odpusťte, — čím uctíti vás mám?
jsem jakby vdovcem, v domě sám a sám —
a líbí se mi takto, mohu říci. —
Partii šachů? Najdu šachovnici!
Bůh tomu chtěl — a jsme tu spolu sami!“ —
Ve skříni hledá. — Za stůl usednu
a mimovolně kol se rozhlednu. —
Ač přeplněn jest pokoj ozdobami,
přec jakýs nelad jeví se tu všude.
Nemožné květy zdobí kolem stěny,
Záslony v oknech těžké, tmavorudé
a ve skleníku šperky vyloženy
a tretky různé, hračky, pagody,
vše srovnáno jen podle náhody.
Křiklavým leskem vše tu svítí pouze, —
v tom pýchu znát — a také trochu nouze. —
Zde onde v kout visí pavučiny,

zde šatů kus a tamto leží jiný,
na stole stužek celé hromady — — —

„Sousede, ejhle, moje poklady!"
ze hlubin skříně hostitel můj volá. —
Několik knížek, rozpadlých však zpola,
mně okazuje a prach otřepává.
„Těm našim starým věčná budiž sláva!
Pro srdce nektar plynul z jejich pera.
Hle, Čelakovský a hle: „Slávy dcera"!
zde „Slovan" jest a tady „Epištoly".
V nich potěchu vždy najdu dojista.
Proč jenom pán bůh stvořil tyto moly?
Jak zpleněna jest „Růže stolistá"!" — —
Vzdych', — útěchu pak v tabatěrce hledal.
„Za dvacet zlatých poklad svůj bych nedal!
Však pečlivě jej musím hlídat stále,
by ženě v ruce nepad' nenadále.
Úklady knihám tajně v duši snuje, —
prý nejlépe se jimi podpaluje. —
Což vy však víte!" — zamyšlen mi praví
a šachovnici přede mne už staví.
Figurky divné, malé bojovníky
řadíme oba v pravidelné šiky.
Již táhnou němé, poslušné ty voje
ku předu statně do hrozného boje.

Kam? a proč? Žádný vědět nežádá, —
toť nejhodnější věru armáda!
Pan soused právě „koníka“ mi bere
a při tom povzdech na rty se mu dere.
Dí: Což vy víte, co to mužem být!
Svoboda, věřte, výhody má steré, —
já musel však si Rozu za choť vzít.
Bůh tomu chtěl! a domnívám se jistě,
tak učinil by každý na mém místě. —
Soudruha měl jsem. — Snad už od kolébky
přátelství věrné poutalo vždy nás
a jeho teplo nezchladil ni mráz,
jenž počal sněhem naše sypat lebky.
Měl dítě jedno, — Rozu roztomilou,
byl úředníčkem jakýms nevelkým
a kmotra bída častokráte silou
se drala dveřmi, vnikla oknem k nim. —
Sám (vdovcem byl) své dítě vychoval, —
jak s ním se mazlil, jak je miloval!
Hezounká Roza bídy nepoznala,
nač vzpomněla, on vyplnil jí hned,
jak koťátko se lichotiti znala,
že odporovat nikdy nedoveď'.
On pracoval a dřel se do úpadu
a tajně, tušim, zkusil dosti hladu.
Jen dceruška — toť jeho bylo blaho!
Což divu pak, že nemoc zklátila ho.

Bůh tomu chtěl! Když přítel umíral,
mne zavolal.“ (Pan soused vzdychl bolně
a modrý šátek jako mimovolně
rozestřel v rukou, oči otíral.) —
„Děl přítel: „„Už mi umíráčkem zvoní!
Hle, dcera moje! postarej se o ni.
Chraň Rozu mou před bídou života,
nechť mohu klidně spáti ve svém hrobě.
Dej ruku mi, — já důvěřuju tobě!““ —
V tom smrtelná jej jala mrákota.“ —
(Pan soused šátek svinuje a žmolí.)
„I přísahal jsem tedy u mrtvoly,
že o dítě se věrně postarám,
jak nejlépe by mohl otec sám. — —
Však dítěti už bylo šestnáct let,
hezounké děvče, jako svěží květ.
Tu pěstounem být těžko bylo věru!
Já odpřisáh' a ani netušil,
jak velkou starosť na sebe si beru, —
však přísahy jsem přece nezrušil. —
Šach králi, prosím! — Co vy byste činil?
Já všechno rázem rozluštiti mínil.
Tož vejdu k ní a řeknu: tak a tak
a vyložím jí všechno, jak jsem uměl,
roj myšlének mi při tom v lebce šuměl
a když jsem viděl, jak jí vlhne zrak,
já opravdu sám sobě nerozuměl. —

Vím, starý jsem a nevrlý a chromý —
a věříte-li? nic se nezdráhala
a ruku svoji ochotně mi dala, —
tak nutnosť vše — i mladé srdce zlomí.
Bůh tomu chtěl! — Však nelituju toho,
jsem spokojen a svědomí mám klidné,
já splnil slib, — tοť váží také mnoho —
a vytrh' Rozu z bídy očividné.
Teď žiju s ní jak na pokraji ráje.
Jak hravé děcko ještě žena má je, —
jen samé hračky, samé zábavy, —
však léta, doufám, všechno napraví.
A věřte, člověk rád už něco snese,
když za odměnu Roza usměje se.
Jsem šťasten, šťasten, — bůh sám tomu chtěl! —
Aj, „mat“ vám hlásit hned bych zapomněl!“ —

V tom na zdi bily staré hodiny.
Pan soused vykřik': „Bože jediný!“
Šest hodin bije! Roza už se vrátí —
a zde je zima, že i dech je znáti! —
při převlékání nastydnouti může, —
je choulostivou pěkná moje růže! —
Rozdělám oheň, — posečkejte chvíli, —
jen ať mne Roza dneska nepohaní!“ —
A v kamnech hrabe s neunavnou pílí. —

Já nechtěl však se dočkat jeho paní. —

Již noc se blíží. — Černá hodinka. —
Pohádku Lidce šeptá tetinka:

„Byl kmotr Vávra a měl ženu zlou
a chaloupku jen malou, rozbitou.
A že tak oba měli bídu jen,
tož hádali se spolu každý den.
Až jednou žena vztekle prořekla:
„Mám tebe po krk! jdi mně do pekla!“
Ubohý Vávra vstal a šel a šel,
až do pekla vchod černý uviděl.
To propasť byla děsná a v ní noc. —
On všechny svaté svolal na pomoc,
kříž udělal a směle vykročil,
však ďábel hned jej cestou zaskočil:
„Hej, kmotře Vávro, jářku, kam pak, kam?“ —
„Dej pán bůh zdraví! k vám, ba rovně k vám!
Panečku zlatý, vidím, že vy čert,
však s mojí ženou není žádný žert!
K vám do pekla mě rovně poslala,
zpět navrátit se, — ta by dělala!“
A do pekla se dál a dále dral. —
Což mezi ďábly hned se poplach stal!
Od další cesty chtěli svésti jej
a kolem něho počli divý rej. —
Ej! kmotr Vávra snášel jejich vztek
a živým ohněm kráčel jako rek.

A říkal jenom: „Eja, proklaté!
však Belzebub mne věru nezmate!“

Tu točili jím semo-tamo hned,
až paměť přec mu zmátli naposled
a místo aby ku předu se bral,
na zpátek z pekla pospíchat se jal.
A když pak vyšel zas na boží svět,
tu přece jenom počal přemýšlet.
„Ha, na mou duši!“ hlavou kýv’ a řek’
„snad nejdu zase z pekla nazpátek?
Ej, ku předu jen, to mne nezmate,
toť ďábelské jsou léčky proklaté!“ —
A stejné vždy se držel pěšiny,
až došel šťastně do své dědiny.
Potkával známé, ale myslel jen:
„To poslal ďábel na mne těžký sen!
To ďábelské jsou léčky proklaté, —
však Belzebub mne věru nezmate!
A jak jsem Vávra! navzdor satanu,
já do pekla se přece dostanu!“ —
A uviděl i svoji chaloupku,
tak malinkou, jak stříška na sloupku.
A ještě tolik zmužilosti měl,
že odvážně si vrátka otevřel.
Před svojí ženou stanul hrůzou jat, —
jak vítala ho, těžko povídat!

Jen zašeptat moh' Vávra ubožec:
„Ej, do pekla jsem trefil tedy přec!“ —

Tak je a bylo, co svět světem stojí,
že peklo jeden druhému vždy strojí.“ —

V zahradě s Lidkou jsme již pracovali,
odkryli růže slamou opletené,
vázali révy, ryli, zasévali. —
Již bez a rybíz prvé lístky zene,
zem vlhkou, černou poznenáhla halí
mladičký trávník drobounký a čistý.
Narcisků silné, ještě bílé listy
se tlačí z půdy. — Vlažný větřík věje,
skřivánek zpívá a sluněčko hřeje. —
Záhonky rovnám. — Lidka pomahá.
Toť pomocnice věru neblahá!
jen žvatlá cos, jak hrdlička se směje
a do záhonů sotva srovnaných,
zas tiskne stopy drobných nožek svých. —
Čepička z vlny, modrý župan k tomu, —
pan soused Trnka také vyšel z domu.
Hned přešel k nám a pomáhá nám v práci, —
však Lidce víc, — jí všady přednosť dává, —
záhony šlapou, kazí vše a kácí,
jak šotkové dva, — jeden pokulhává. —

A slunko klesá, — červánky se ztrácí
a zahradou se táhne závoj stínů. — —
Na lávku sednem, — Lidka na mém klínu.
Pan soused šátek na koleně složil,
božího daru z tabatěrky požil
a vzdychl. — Ptám se: „Co ten povzdech značí?“ —
„Ví, každý nejlíp, kde ho střevíc tlačí!“
on odpověděl, — rychle dodal však:
„Nu, naříkat si nesmím, — naopak!
Mám mladou, hodnou, roztomilou ženu, —
já naříkat? — ne, ani nevzpomenu! —
Však člověk takým, — dej mu, co chce jen,
on přece nikdy není spokojen!“ —
Mou ruku tiskl, naklonil se ke mně,
čepičkou kýv' a usmíval se jemně.
„Ó, nevěříte, jak vám závidím,
když Lidku vaši malou uvidím!
Jen jediného andělíčka s nebe
kéž pán bůh pošle do kolébky nám!“ —
A dojat utich'. — Co já říci mám?
Tak seděli jsme mlčky vedle sebe. —

Hle, za plotem se cosi zabělelo.
„Mrzáčku, kde jsi?“ po zahradě znělo. —
„Toť moje Roza!“ soused vyskočil
a přešel plot až ku podivu lehce.
Kol boků ženě ruku otočil. —

„Jdi!“ hněvala se, „žertů se mi nechce!“ —
V tom ve stínu mne státi spatřila,
přistoupla blíže. — „Aj, pan soused! — věru!
Já nemohla vás poznat v pološeru.
Však opravdu bych hněvati se měla!
Již celý měsíc spolu sousedíme
a o vás sotva z doslechu jen víme.
Kdy poctíte přec návštěvou nás milou?“ —
A podala mi ručku roztomilou
s půvabem svůdným přes plot nakloněna.
A starý manžel s blaženým děl smíchem:
„Ej, vidíte, jak hodna jest má žena!
odříci nelze, bylo by to hříchem!
Nuž dobrou noc, — a přijďte brzy k nám!“ — —

Jí celé nebe šotků v očích hrálo, —
(či šotkové jsou v pekle? — nevím sám.)
Však v noci se mi o ní vskutku zdálo.

Jest po večeři. — Dýmku zapálím,
otevru knihu. — Namodralý dým
v lehounkých pruzích kolem lampy pluje.
Nad školní prací Lidka podřimuje, —
tetička plete, — dráty zlehka chřestí,
na stole syčí samovar a bublá.
Klid a mír kolem. — Ejhle moje štěstí! —

Na starou tetu maně pohleď jsem.
Tvář její vlídná, vrásčitá a zhublá
se jasní jakýms tajným úsměvem
a ret se chvěje. Tuším, co to značí:
cos vypravovat patrně se chystá. —
A více k sobě nežli k posluchači
povzdechla teta. „Jest to pravda jistá!“ —
Já ani slova, — nezmate se však
a dodá sama: „Ba že tomu tak!
K nám s Lidkou radosť věru přiletěla,
dvůr smíchem zní i zahrádečka celá.
Veselo u nás a já za to mám,
že lapili jsme s Lidkou svého šotka.
(Ó málokoho také štěstí potká.)
Ať jakoukoliv práci počínám,
jak sama chci jen, všechno se mi daří.
Ať v kuchyni se peče nebo vaří,
nic nevykypí, nic se nepřipálí, —
chléb kyne pěkně, — ale nač té chvály!
Sám vědět musíš! — — Chtěla jsem se ptáti;
co k obědu mám zítra, hošku, dáti? — —
Dnes kuřátka mně líhnout počala se, —
vím, nejraděj že s paprikou je jídáš, —
však vykrmím je, lepších neuhlídáš! — —
O tvojí matce zdálo se mi zase!
Oh, kterak ona vařit umívala
a ryzce, hříbky nakládati znala! —

Kéž jenom sen můj nevěstí nic zlého! —
Já v zahrádce ji chodit viděla,
jak chodívala za života svého, —
vždy na zahrádce ráda prodlela. —
Tak živě všechno spatřila jsem věru,
že ráno schválně šla jsem do zahrady
a její stopy hledala tu všady. —
A když se zvolna kolem plotu beru,
hle, paní z Trnků přes plot přeskočila.
Nu znáš ji, hochu, vždy jest roztomilá,
ne domýšlivá, ani pyšná tak,
jak bývávají ženy úřadníků.
Hned přívalem mne zahrnula díků,
jichž nemohla jsem nijak přijmout však,
neb čím mně vlastně ona dlužna byla?
že starý předpis jsem jí zapůjčila,
jak zavařovat nejlíp brusinky.
Tak okamžik jsme stály kratinký, —
já bránila se marně její chvále, —
až do domu jsem pozvala ji dále.
(Tys, milý hochu, právě odcházel,
bys do školy sám Lidku provázel.)
Jak zvědavou však jest ta zlatá paní!
jak dítě pouhé postát nedovedla,
že beze smíchu nehlédla jsem na ni.
Hned na pohovku rozpustile sedla,
by okusila, jak jsou péra pružná,

hned u oken zas zkoumá záslony,
(prý krásnější má, — je však za ně dlužna, —)
tu mému vkusu činí poklony
a jinde s tváří nevinnou a svatou
zas poznámkou mne bodne jedovatou. —
Však podivením zarděla se celá,
když pokoj tvůj jsem před ní otevřela.
„Můj Bože!“ řekla, — sprásklа ruce svoje,
„kdo tento nešvár nosí do pokoje?“
A na tvé sbírky s hrůzou ukázala.
„To kamení a střepy bezcenné!
vše na smetiště vynésti bych dala!
grošíčky staré! kroužky zelené
a hrozné kosti, — bídné hamparátí, —
s tím ani děti nesměly by hráti! — —
Co divných knížek pán váš tady má!
vždyť moh' by mít sklad kněhkupecký celý!
jej tedy čtení mnoho zajímá?
jen lipskou vazbu kdyby také měly!
A přečet' všechny? jaké namahání!
Já u knihy však věru nemám stání! — —
Hezounký pokoj celkem by to byl,
jen třeba, by se jinak zařídil.
Na stěny kolem místo kreseb černých
dát: „Anděl strážce“ a „Modlitba v poli,“
či „Bodensee“ a „Večer v Neapoli,“
vše v barvách živých, ohnivých a věrných, —

u soudních mají tyto obrazy. —
Pak staré sbírky zničit bez okolků, —
když hlednu na ně, až mne zamrazí.
A místo Žižky tam na psacím stolku
dát sošky lepší, — pěknou dvojici:
„Hoch smějící se“ a „Hoch plačící!“ —
— — — — — — — — — — — —

Ó kterak šťasten a jak spokojený
jsem vešel na to ve svůj pokojík.
Vše nezměněno, — klidno. — Bohu dík!
Zde nesmí nikdy řádit rozmar ženy!

Na půdě kdesi malá Lidka dnes
nalezla knihy staré, zaprášené
a s nálezem svým hned se ke mně žene.
Knih celou kupu diblík ten mi snes' —
Pohlednu: — ejhle, zajímavá směs! —
Z let studentských to staré knihy moje,
dech plísně s nimi pronik' do pokoje.
Hle, moli drze ničí celé listy,
jich nezaleknou ani aoristy
a nápadně až věkem zplesnivěla
klassiků starých poesie skvělá!
Hle Horác, Ovid, Homér, Sofokles
a na všem prach a všude pavučiny. — —
Nu oprášim vás aspoň trochu dnes!

Ba, vzpomínám, že býval čas jiný,
kdy nad nimi jsem v úzkostech se potil,
slovíčka louskal a výminky honil. —
Když do únavy jsem se nalopotil,
své čelo horké do dlaní jsem sklonil
a říkal sklamán: „Kde jest poësie?
vždyť tvrdili mně, že se vskutku kryje
v těch starých verších. Marně hledám v nich.
Toť slovíček jen sbírka podivných:
To substantivum a to spojka zas,
to aorist, to minulý je čas,
to příčestí a to je přechodník,
zde akcent připsal Homér nebožtík. — —
Však poësie? Není jí tu, není!
Či paedagogů opatrný um
ji z vyššího snad vyškrt' nařízení
v tom vydání „in usum scholarum?“ —

Ach, pamatuju: — Jednou nad Homérem
jsem podřimoval — měl jsem divný sen.
A zdálo se mi, že jdu nočním šerem
a vůkol mne poušť holá byla jen.
Já slyšel hadů sykot posměvačný
u nohou vlastních, — ale nezděšený
v před klopýtal jsem v prachu, přes kameny,
neb na obzoru někde mezi mračny —
svit jasný plál, pln přítažlivé síly.

Já šel, kam jeho paprslek mne veď'.
Když pomalu jsem přiblížil se k cíli,
tu utajit jsem výkřik nedoveď'. —
Zář oblila mne, — rozešel se mrak. —
To báječný byl zámek poësie
a zářil, plál, že kalil se mi zrak.
I stanu nadšen, srdce divě bije. — — —

Z mramoru sloupy, sfingy, obelisky
a sochy bohů, satyrů a vil,
fontány staré, šumné vodotrysky —
(jich krůpěj každá — to vždy démant byl).
Na sloupech zbraně dávných hrdinů
a kolem houští vonných vavřínů
a jasmín, růže, — cítím vůni jich — —
V houštinách hnízda ptáků báječných — —
A z hloubi jeskyň svítí stalaktity. — — —

Udiven stál jsem jako v půdu vrytý. —
Však hledět z dálky? Tím se nespokojím!
„Jen odvahu!“ dím, „nutno dále jíti!“ —
Po schodech stoupám, — mramor jich se svítí —
U zlatých dveří v okamžiku stojím
a váhám chvíli, — otevřít se bojím
a chvěju se. — Co za nimi se kryje? —
Toť tedy brána v říši poësie! — —
Otevru přece třesoucí se rukou, — — —

Na prahu stanu — —
Bože, co jsem zřel;
má duše vzdechla sklamáním a mukou,
pot na mně vyvstal, mráz mne obešel. —
Tam u stolu náš seděl professor,
(já v duchu přál si: kéž jej schvátí mor!)
Na očích jeho známé okuláry,
tvář plna vrásek, ruce jako spáry
a modrý šátek s tabatěrkou v nich
a na rtu vrchním, pohlédneš-li blíže,
tabáku kupku spatříš bez obtíže.
Na stole před ním leží řada knih, —
básníků starých vybraný to květ!
Zde „Iliada“ a zde „Antigona,“
Zde Horác, Vergil. — — Po dvacet už let
rve neúprosně jejich bujný květ
rok co rok stejně povinnost svou koná. —
Tabáku vrstva na knihách už leží,
že rozumět jim možno jenom stěží — —

Po letech třeba Homéra si vem’,
přec ucítíš, jak páchne tabákem!

Zas neděle! Den fádní, nekonečný! —
Jak koroptvičky v houfech po náměstí
se procházejí naše hrdé slečny

a klepou, klepou. — — — Bože, jaké štěstí
být terčem jejich hledů ohnivých,
úsměvů sladkých, vtipů jízlivých! —
A před radnicí, kterou právě bílí,
se každý občan pozastaví chvíli
a všichni hledí vzhůru uneseni
na vlhké stěny, římsy, na lešení
a každý pyšně hlavou kývne, řekne:
„Nu, safienti, tohle bude pěkné!“ —
A smekne klobouk, ukloní se k zemi,
neb u radnice vážně, — moudře němi —
pan purkmistr a radové dva stojí,
jak čestná stráž a v celé slávě svojí. —
Na hole vzadu stejně opřeni
kams na střechu div hlavy nevyvrátí
nehnutě hledí. Na všech hned je znáti,
že od nich vyšlo heslo k bílení. — — —
Však na rohu tam divný hlouček lidu!
Toť nepřátelé božího jsou klidu,
toť oposice, občanský náš klub!
pět členů jen, však sedm hořkých hub — —
(dva z nich jsou totiž tuším ženatými!)
Ó těžko, těžko srovnati se s nimi!
Vše posuzují, berou na vážky
a na obecní klejou přirážky. — — —
Nu, mám jít též se na radnici dívat,
nad její krásou pyšně hlavou kývat,

či s oposicí trhat městskou radu
a na radnici hledat novou vadu? — —

Na štěstí v tom se dvéře otevřely
a zjevil se mi soused Trnka v nich.
Dnes tichým blahem tváře se mu rděly
a zářil v nových šatech svátečních.
„Ej, lenochu!“ děl, „taký krásný den
a vy tu doma stále uzavřen?
Zve příroda, zve sluněčko vás milé
i moje Roza prosí, — slyšíte? —
tož odepříti nelze zarputile,
na výlet malý s náma musíte!
Malinký výlet, — večer vrátíme se, —
jen co tak duše v polích okřeje,
prach všedních dnů zas na chvílinku střese.
I vám vzduch čistý dobře prospěje, —
vězíte v knihách, psaných podle mody,
sto mil i s nimi vzdálen od přírody!“ —

Jdem' polní cestou, jdeme po mezích,
veselí, šťastní, samý žert a smích —
Liduška napřed, — diblík rozmilý, —
blankytné chrpy trhá v obilí,
i pukavec a koukol vyhledává. —
Pan Trnka s ní, však sotva postačí
a veselím tak unésti se dává,

že proti právu, navzdor hlídači
i do obilí daleko se pouští —
a někdy zcela mizí v jeho houští. —
Na mezi kvete mužík, babí hněv
a čekanka a bodlák, hadí mlíčí,
jen málo kde se modrý zvonek vztyčí
a hrachor pne se rudý jako krev.
Květena chudá! — Chudší zdá se být,
že kráčí v tomto všedním, hloupém býlí
dvé malých nožek jako nožky víly,
jež po růžích by jenom měly jít! — —
Ó, nikdy ještě nebyla tak milou,
tak veselou a skorem rozpustilou
sousedka naše. — Kráčí přede mnou,
ohýbá klasy měkkou rukou svou
a mezi prsty probíhat jim dává.
Se smíchem často obrací se ke mně
a víc a víc se důvěrnější stává. —
A v mojí hlavě ozývá se temně
podivná touha: Za ruku ji vzít
a na prstíky bílé políbit! — —
(Eh, na jednom z nich snubní prsten měla!)
Jak myšlénkám by vskutku rozuměla,
v tom najednou se ke mně otočí
a šelmovsky mi hledne do očí.
A: „Chyťte si mne! chyťte! chyťte!“ volá —
a jako laňka hbitě poskočí. —

I běží, běží. — — Překvapením zpola
zůstanu státi, zpola proto zas,
že očarován pohlížel jsem za ní.
Zpět ohlédla se po mně mladá paní,
zvolala: „Nuže?“ — Chvěl se její hlas.
O závod tedy! čarodějko, v let!
však chytím-li tě — — Běží, běží, běží
jak mladé děvče veselá a svěží, —
se smíchem na mne ohlíží se zpět.
Jsem blíž a blíže, — pro mne zmizel svět,
jen vidím ji a napna zbytek sil
vztahuju ruku, bych ji uchvátil. — —
Tu najednou se sama zastavila. —
Stráň příkrá, holá pod náma tu byla
z opuky sypké, pod ní skalní lom
pln balvanů a štěrku černavého. —
Na kraji stráně nahnutý byl strom
a o něj celou tihou těla svého
se paní Roza podepřela směle.
Hruď se jí dmula, tváře plály temně
a bylo znát, jak v celém svěžím těle
krev bujně vře. — A prudce dýchala. —
Teď nesmála se, — jenom mlčky ke mně
své blýštící se oči zvedala.
Můj bože! Jaké podivné má oči!
z nich propasť věru na mne zírala — —
Mne závrať jímá, hlava se mi točí

a zdá se mi, že musím, musím klesnout.
Kam? v kterou propast? Do skalního lomu?
V tom zraku hlubší a temnější k tômu!
Cos volat chci — však nemohu ni hlesnout —
Rozpínám náruč, — ztrácím zbytek sil. — —

Však ze zadu mne někdo zachytil. —
Zpět obrátím se: — naše Lidka malá! —
A Roza opět do smíchu se dala. —

Zmizelo kouzlo, — srdce moje zas
tak klidně bije, jako jindy bilo. —
Eh, okouzlen já poslední byl čas
a podivného cosi mně se snilo.
O černých očích, o kadeři vonné,
o sladkém smíchu na rtech růžových,
o ručce měkké, malé, bezúhonné, — —
o bílé šiji. — — — Ó, jak lehko tone
to srdce lidské ve snech bláhových!
Teď jestli o všem vážně soudit zkusím,
jen upřimně se sobě zasmát musím. —

Jedenkrát z rána, — po výletu krátce, —
v myšlénkách bloudím volně po zahrádce.
Tu za plotem se paní Roza zjeví, —
buď přetváří se, nebo vskutku neví,

že blízko jsem. I přikradu se zticha, —
po dětsku oči zakryl bych jí dlaní
a „Kdo to?“ dal bych hádat milostpaní, —
však ostýchám se. — A slyš! ona vzdýchá!
tak upřimně, že snad by bylo hříchem
ji pozlobit. — — A vše to bylo hrou! —
V tom obrátí se ke mně najednou
a bez úvodu s tichým ptá se smíchem:
„Co se vám zdálo v noci po výletu?“ —
Já nedovedl rozumnou říc’ větu.
U keře růží kvetoucích jsme stáli
a rozprávěli, — ne, já nemluvil!
Jí v očích šedých drobné jiskry hrály
a rty a tváře čtverácky se smály. — —
Ba věřím, že jsem tehdy k smíchu byl!
Utrhla poupě, jež se rozvíjelo
a srdce mé se jako zvonek chvělo,
když mimovolně, zarděn do krve,
jsem o růžičku řek jí — poprvé!
Pohlédla na mne, poupátko mi dala, —
však mžiknutím se otočila zpět
a se smíchem jak šotek utíkala —
Zmizela v domě. — A mně zůstal květ
a touha v srdci — Růže, moje růže!
Já dýchám, ssaju sladký její dech,
jak amulet ji nosím na ňadrech,
však touha vzrůstá a květ nepomůže.

Na druhý den mi sladká růže svadla, —
tesknota divná na srdce mi padla. —
Nuž na keři je poupat dost a dost! —
Snad paní Roza neodepře skoupě —
jen poprosit ji, jenom zmužilost! - -
Což hříchem říci o jedno si poupě?
Vždyť na zahrádce všude plno kvítí —
Co? jakou cenu může poupě míti?
a ostatně —, vždyť nepozná to žádný! —
Já pro růžičku chodil každý den
a s květem byl jsem zcela spokojen —
Až jedenkráte nějaký trn zrádný
do krve ranil její prstík bílý.
Chci pomoci a za ruku ji beru. —
krev ssaju z rány — a dnes nevím věru
jak stalo se, — mě opustily síly,
najednou klečím před ní na kolenou.
Postála chvíli s tváří udivenou,
pak zasmála se, v ručky zatleskala
a utekla mi. — Zoufalost mne jala. —
Však ejhle! — Roza zpátky přichází
a mužíček ji hodný provází.
Raněný prst jí hladí, pofoukává, —
jak něžně soustrast na jevo jí dává!
„Ach, bolí?“ ptá se k ručce nakloněn
a na zlou ránu tiskne ústa jemně.
Přes jeho hlavu ona hledí ke mně

a potichu se chechtá, — diblík ten!
Jak šťastným byl jsem! Roza den co den
se důvěrnější zvolna stávala.
Jí ruku tisknout já se neostýchal, —
již ochotně mi květy dávala
a prosila, bych od ní nepospíchal.
Ó, kterak bylo pěknou, novou hračkou
znamení sobě dávat se čtveračkou!
Za zády muži smát se jako děti,
vždy nové žerty, šašky vymýšleti,
hrát na schovanou, a zas jak by maně
kdes v koutečku se najít nečekaně.
A hodný manžel s námi šťastným byl,
o ničem zdálky ani netušil
a smál se taky, když my jsme se smáli. —
Nuž, zábava to pěkná? Dozajista —
a dětsky prostá, nevinná a čistá. —
Jak koťátka dvě my si s myškou hráli. —

Až jedenkráte večer v altanu
spanilou Rozu samu zastanu. —
Kol bylo ticho, — vzduch byl vůní sytý. —
Já usedl jsem Roze po boku
nemluvě slova, taje svoje city,
však bouř mi rostla v srdci v hluboku.
A paní Roza jen se usmívala. —
Krev vzbouřená se do tváří mně hnala,

já musil Rozu obejmouti, musil, —
a poprve ji políbit jsem zkusil. — —
Nu, ani se tak nezdrábala tuze. — —

Však před námi, k mé nevýslovné hrůze
se Trnka zjevil. — Oči vypouliv
on hleděl na nás. — Mně ho líto bylo.
Jak zesínal! víc mrtev nežli živ!
Několik kapek potu vyrazilo
na čele jemu. Cosi říci chtěl,
však hlas mu selhal, služby odepřel,
a jenom ret se jako v křeči chvěl. —
Na Rozu hlednu, — stejně beze změny
na její tváři klidný hrál si smích. —
Mne zamrazilo. — Zvolna jsem se zdvih',
chci omlouvat se, prosit, — rozechvěný. — —
Pan Trnka ale zatím pravil temně:
„Ach, odpusťte mi, nechtěl jsem vás rušit, — —
já nevěděl — a nemohl jsem tušit — — —.“
Cos jakby náhle přetrhlo se ve mně —.
To čarodějná pukla tenata,
v nichž duše má se vlékla sepjata
za čarodějkou vždy po její stopě.
Pan Trnka prchal, v slzách, hlavu klopě.
Mne pudilo cos mocí za ubohým.
Snad soustrasť s ním? či před sousedkou strach?
— — — — — — — — — — — — — — —

Přec utišil se zaklínáním mnohým
a prosbami a sliby upřímnými.
Tak spokojen byl zcela slovy mými,
že do „besedy“ ved' mne hráti v šach.
— — — — — — — — — — — — — —

Dnes opětně jsem paní Rozu viděl. —
Ta smála se — a já se trochu styděl.
Nu, nevím, proč mne okouzlila dřív!
Dnes ponejprvé — věru jaký div! —
na jejím levém, malovaném líčku
jsem uzřel malou žlutou neštovičku. — —

Jest dobře tak, že dal jsem Roze s bohem!
Sen plachý zmizel a klidnější mnohem
zas mohu vyjít do své zahrady.
Však dlouho už jsem zapomínal na ni!
Za nebezpečné žerty s mladou paní
teď najdu v práci dosti náhrady.
Záhony všude travou zarůstají,
ach, mnoho práce poznovu mi dají,
je nutno plet a rýt a okopávat,
ořezat šípek, který růže dusí,
tu vázat keře, nové tyčky dávat
a zelenina protrhat se musí.
Hle, záhon fijal dlouho nezalitý
vyhynul zcela. — Škoda veliká!

A doposavad sladkým klamem spitý
já neviděl, jak vše tu zaniká! —
Do práce hned se s novou dávám chutí. —

Když dopřeju si chvilky k oddechnutí,
„kde Lidka?“ hlednu. — Ejhle, chomáč dětí,
jak motýli když ke květu se sletí,
se kolem Lidky v kole širém točí,
všem planou tváře, blaho svítí z očí — —
„Sil Petr proso i pšeničku“ — pějí.
Poslouchám vesel. — „Málo, — málo nás!“ —
a „Pojď, Jeníčku“, — slyším, — „mezi nás!“ —
A hlasy dítek zní vždy vábivěji,
že sto mám chutí mezi ně se dát
a na chvilku se opět děckem stát. —

Hahaha! náhle v rozkoš idylly
zaznívá zlozvuk z domu sousedova.
Křik slyším, vádu, nevybraná slova. —
Toť sousedčin je hlásek rozmilý! —

Zas? vida, vida! zas ten motiv známý!
Hned zapíšu, co teta povídá mi:

„Z lékárny služka byla ráno tady:
že milostpaní ptá se zdvořile,

zda churavíš, jak povídá se všady? —
Ach, jaké jsou to pikle spozdilé!
Vždyť dobře vím, že poslala ji pouze,
by vyprávěla široce a dlouze,
jak slečna Ida výbavu si chystá,
že piano jí v Praze koupili,
(teď aby hrát ji jenom učili,)
a deset tisíc že má dozajista. —
Nu nechť si má, však pro tebe přec není!
Je po své matce! Pyšná protiva!
Když nevyhne se, dá sic pozdravení,
však sotva že se na mne podívá.
A paní Žďárská prý ji v borkách shledla,
že s dragónským se důstojníkem vedla. —
Ta pro tě není! Budeš-li se ženit, —
(nu, časem může přemnoho se změnit —
a jestli umru, kdo by tobě vařil,
do trhu chodil a zde hospodařil?
tož hlavou nevrť!) — budeš-li se ženit,
hebounké tváře nechtěj nejvýš cenit.
Hle, slečnu Plných pro tě v mysli mám, —
z ní bude věru hospodyně vzorná,
je hodná, čilá, v práci neúmorná, —
ač kráskou není, sama uznávám!
Dům, hospodářství otec věnem dá jí,
s ní budeš žíti věru jako v ráji! —
Víš, — já jsem u nich včera chvilku byla, —

vždyť paní Plná je tak roztomilá
a tisíckrát mne k sobě zvala již.
Po dvoře celém provedla mne všude, —
blahobyt najdeš, kam se obrátíš!
Vším slečna Fanny opatřena bude! —
A ve spížníku jaké zásoby!
Tam řadou stojí různé nádoby
povidel plny, sladkých zavařenin,
jež vymyslil kdy mlsný jazyk ženin. —
Ó, šťastný ten, kdo svou ji bude zvát,
jen v sladkostech se bude rozplývat! — — —
Ty mlčíš, hochu? Aj, mám z toho soudit,
že Fanynka ti nelíbí se snad?
Ó, tihle muži! — každý musí bloudit!
Tys tedy jiné do léček už pad'?
A myslíš si, že teta neuhodne?
Ó, slečna soudních též je děvče hodné!
Aj, přitáhlo tě kouzlo její vnad?
Nu, na piano pěkně hráti umí,
však kuchyni, — té mnoho nerozumí
a bojím se, že budeš mívat hlad! — —
Proč usmíváš se? Což jsem neuhodla?
Nuž, tedy řekni: kde jest tvoje modla?
Snad — slečna Vlasta? — Ne, nevěřím tomu!
Vždyť sám víš přece, z jakého je domu
a pověsť její lecjaký má stín!
Však její oči jsou prý uhrančivé

a kouzla zná — ach rozmysli se dříve
a dbej mé rady! — Jsi však podivín!
Ni slovíčka mně na vše neodpoví! —
A co to píšeš stále s pospěchem?
Vyznání lásky? — Inu, kdo ví? kdo ví? —
Proč pohledl jsi na mne s posměchem? —
Co že to píšeš? — podívám se tedy! — —
Co? jaké žerty! ty snad naposledy
má slova všechna píšeš pro zábavu?
Jdi, rozpustilý! kdo tě učil mravu?
K takovým žertům jsi mně tuze mladý!
Jdi, nejsi hoden ani dobré rady! —
Ze starých lidí jen si tropit smích
to pán bůh trestá! to je těžký hřích!“ —

Zas od rána již na mne čeká nuda!
A venku jaro, luhy jeden květ! —
Pryč! prchnu odtud v jasný jarní svět! —

Na sever od nás víska leží chudá
v krajině chudé. Nade štíty chat,
za humny skorem, za selskými dvory
se Krkonoše zdají vyrůstat. —
Však daleko jest ještě v ony hory! —
V dědině této přítele jsem míval
a jako hoch jsem častěji tam býval.
Po horách mnohdy bloudili jsme spolu

a se skřivany jásali a pěli,
až ozvěnou k nám pusté skály zněly.
Však jindy v tichém stanuli jsme bolu
nad bídou, která kolem hubí kraje
a z lidu krev a sílu ducha ssaje.
Dvě hlavy má, jak z bájky litá saň,
z nich jedna potem krvavým se sytí
a mozoly, jež má tu každá dlaň. —
Ta zdá se v horách povždy doma býti.
Však od severu druhá k nám se vtírá
přes horské rokle a daň jinou sbírá —
Pomalu, zradně zavírá svou leč,
našemu lidu krade mrav i řeč. —
Nad bídou dvojí spolu mnohokrát
my povzdechli si z hloubi duše celé. —
Můj přítel lépe moh' tu bídu znát, —
byl zrozen tam, kde troufale a směle
saň cizoty s neunavným spěchem
vše pálila svým jedovatým dechem. —
Však přítel děl vždy s blýskajícím okem:
„Nechť zátopa se divým valí tokem,
jak tvrdá skála my jí odoláme!
V tom chudém kraji, v horách neúrodných
lid pevných srdcí a stráž věrnou máme.
Tam ve svých horách, v prostřed bratří rodných
chci jedenkrát se na stráž postavit!“ —
A z jeho slov tak hluboký zněl cit! — —

Již dlouho, dlouho jsme se neviděli,
ba nepsali si ani po věk celý.
Dnes tušení mně dělo jedině,
že naleznu jej v rodné dědině. —
A nečekán už jedu ku příteli. — — —

Po bílé cestě kráčím od nádraží,
vzpomínek tisíc baví mne a blaží. —
Ta známá víska! O stín pouhý jen
jsou tmavší střechy, staré lomenice —
a na kostele kříž je nakloněn. — —
Dvé vlaštoviček letí od vesnice
mně naproti. Co zvěstovat mně chtějí?
Jdu kolem dvorů, hledím do zahrad —
vše pusto je, — zde vymřel život snad, —
před lety přec tu bylo veseleji
a zaznívaly písně odevšad.
Teď němý dvůr, i sad i pole šírá, —
snad bída už i hrdla ptákům svírá?
A zas jen ticho smutnou odpovědí.

Dřevěná škola z daleka mi kyne.
Divoké víno po stěnách se vine
a z houští jeho okénka dvě hledí,
okénka jizby malé, pohostinné. —
To byla rodná jizba přítelova.
Byl učitelem otec jeho tady. —

Mně v mysli posud tanou jeho rady
a slyším jeho vážná, zlatá slova:
„Buď skromným, lepším zdát se neusiluj,
měj duši čistou, srdce upřímné,
čiň dobře všem, cti Boha a vlasť miluj!“ —
Předtucha divná náhle nutí mne,
na dveře školní abych popatřil.
Nad nimi druhdy zlatý nápis byl:
„Pojď, dítě mé, a uč se moudrým býti!“ —
Teď úsečně tam, krátce psáno „Schule.“
Já usmál se: „Jak možno takto sníti?“
Chci probudit se, — marná dobrá vůle!
Cizácké slovo vidím stále tam
a marně oči znova protírám. —
Toť není sen již, ani přelud zraku, —
skutečnosť divná! — Přece nevěřím,
vypouliv oči znova zřím a zřím — — —
Nic nemění se. — Zvolna jako v mraku
vše přede mnou se rozplývá a mizí. —
Bez hnutí stojím, myslet neschopen,
podivnou úzkosť v ňadrách cítím jen
a v uchu zní mi ono slůvko cizí. —
Konečně vejdu. — Známá síňka milá
za tolik let se pranic nezměnila. —
Prostičké lože, kamna starobylá,
na stěně černý, neveliký kříž,
obrazy, mapy, globus uprášený,

na stolku knihy, — všechno beze změny, —
tak za mládí jsem vídal všechno již! —
Však u stolu kdo vetchý stařec ten?
Učitel starý? jak je proměněn!
Na pozdrav můj mně neodvětil ani,
jen zastínil si oči zhublou dlaní
a hleděl na mne. V tom se zachvěl celý. —
„Již dlouho, dlouho jsme se neviděli!“
dím zaražený. — Pousmál se trochu:
„Vzpomínám“, pravil, „poznávám vás, hochu!“ —
A povzdechl si. Proč ten trpký vzdech?
Však do smíchu se nutí na pospěch.
„Ach, nehleďte tak na mne udiveně!
Vše na zemi je podrobeno změně
a jestli člověk déle bloudí světem
a zapomene ve hrob jíti spát,
tu změní se mu, co bývalo květem,
v nakyslé, trpké plody častokrát. —
Nu, neptejte se. — Vy jste nadpis viděl?“ —
A kmet se zarděl. — Za co on se styděl? —
„Kde Vladimír je?“ ptám se jako v snění. —
„Ah, syn můj? věru, však daleko není!
Poslyšte jenom!“ — kyne ke dveřím.
Naslouchám. — Bože! — Ach ne, nevěřím!
Slyš, mluvou cizí, drsnou temný hlas
modlitbu jakous právě předříkává.
A dětí sbor ji opakuje zas.

Zda opravdu to Vladimírův hlas?
„Zda možno?“ dím. — „I tak se někdy stává!“
kmet na to teskně. „Což vy o tom víte!
V bohatém kraji, v blahém klidu svém
jen o slavnostech, o zábavách sníte
a my zde zatím pro vás bojujem
a umíráme. — Krutý los nám pad', —
však mrtvých vy se nebojíte snad?
Jste v obci mrtvých, zachvácených morem.
My o život se s mužným bili vzdorem, —
však marno, marno! — Proč teď naříkat? —
Ó přišla bída do chudičkých chat! —
Tu povstal ďábel a své sítě hodil,
od prahu k prahu plazil se a chodil
a šeptal svůdně: „Nesu pomoc vám!
jen klaňte se mi — a hlad zažehnám!“ —
Snad nebudete věřiti mně třeba,
že někdy bývá suchá kůrka chleba
vnadidlem jistým? — S ubohým tím lidem
nepřítel dlouho s krutým hrál si klidem.
Hned hynoucím už chleba k ústám dal,
by za chvilku jej lačným zpátky rval.
Jak dravý sup když kráče nad mrtvolou,
tak vysmíval se hlasem jizlivým:
„Jen vzdorujte si drze plánům mým!
já bohatství mám, vy jen bídu holou
a noha má vám pyšné hlavy zkruší!

Trpíte hladem? což? a chleba chcete? —
Nu, zapište mi předem svoji duši,
v mých továrnách pak práci naleznete, —
výdělek — chleba — — Nuže, chcete? chcete? —
a jinak: Zhyňte! nebo — odtud jděte!" —
Šli ubožáci ke mně na poradu:
„Jak odoláme násilí a hladu?
co činit máme?" Děl jsem: „Věřte v boha!
vždyť přečkali jste utrpení mnohá!" —
Hlad oslabí však, kloní mužné hlavy,
železná srdce jakoby vosk taví. —
A jednou z rána: „Vzdáváme se!" řekli.
Nepřítel smál se: „Jak jim lebky změkly!" —
Oh, kterak s pláčem hořký chléb svůj jedli, —
když kolem šel jsem, očí nepozvedli
a rděli se — a já nad nimi plakal. —
O kostel lidé před věky se rvali,
dnes opět „školu!" za heslo si dali. —
Okolo školy dlouho jako šakal
obcházel, číhal lstivý nepřítel.
Teď jako vítěz přes práh její vstoupil,
vždyť i tu mládež za mzdu bídnou koupil.
Byl trnem vždy mu starý učitel.
„Jdi!" teď mi řekli. Ó jak rád bych šel,
pryč, v dálku, bych té bídy neviděl.
Již sebral jsem, co mého, dohromady
na cestu hotov. — Tu řek' Vladimír:

„Ne, nelze, nelze! já zůstanu tady!“ —
Jen kroutím hlavou: „Nepřátelský vír
nám pobral všechnu půdu pod nohami, —
co proti síle počneme tu sami?“ —
On usmíval se smíchem plným bolu:
„Vím, ztraceni jsme. Neustoupím přec
a nevydám tu svatou naši školu.
Má usadit se tady cizinec,
by posměchem svým mladé duše mučil
a rodičům snad klnouti je učil —
a za matku se stydět navykal?
Udusím v ňadrách bolesť svou i žal
a neopustím mládež zaprodanou.
Ať jako zrádce stíhán budu hanou,
naděje všechna nechať navždy zmizí, —
já zůstanu tu! A tou řečí cizí
modlitbám budu učit drobné děti
za otce, matku, za vlasť ubohou.“ —
Já synu podal na to ruku svou,
dím: „Budu s tebou. Ve tvém předsevzetí
bůh posilní tě. Mluvil's z duše mé!“ —
„Na padlé hradbě“ — dodal — „zemřeme!“ — —
Slyšíte? právě zakončuje školu
a modlí se.“ — Kmet zamlčel se v bolu. —
„Rád uvidím jej!“ pravím zamyšlen. —
Však učitel se trpce usmál jen:
„Proč viděti jej chcete? nový žal

by pohled váš mu v srdci rozdmýchal.
Ó přejte mu té malé kapky klidu!
Uprostřed bídy, ztraceného lidu
co hledáte zde? Vše je troud a prach.
Zde mrtvých kraj, — vás nepojímá strach?
Zde všechno mrtvo. — Spěšte, zpátky jděte, —
šťastnějším bratřím na Polabí rcete,
že mrtvi jsme!“ — A rozplakal se kmet. —

Měl pravdu. — Co bych příteli moh' říci? —
— — — — — — — — — — — — — —
Noc byla pozdní, když jsem kráčel zpět
ku svému domu pusté po ulici. —
V „besedě“ jenom žilo vše a hřmělo,
i zpěv, i hudba, řeči ohnivé,
smích, rázná hesla, sklenky zvonivé
a „Hej Slované!“ tichou nocí hřmělo. — —

I děl jsem k sobě: „Škoda mladých sil
tak líně mařit. Svoje léta mladá
mám prospat jen? Čas, bych se probudil!
Den za dnem tiše do věčnosti padá
a stáří přijde, než se člověk nadá.
Nuž naleznu si místo patřičné
kdes na národa roli dědičné!
Dost práce věru všude ještě zbývá,

až někdy úzko, když se člověk dívá. —
Však pracovníků také statný roj,
dost na obranu, ba i na výboj. —
Vstup mezi ně a ku práci se stroj!" —

Tak v duchu k sobě nadšeně jsem pravil
i k boji hotov pro věc posvátnou —
a jestli jsem se podnes neproslavil,
to dozajista není vinou mou! —
Však možná, že jsem všemu nerozuměl. —
Když hudba hrála a ples kolem šuměl,
zvonily sklenky, lačné duši vhod,
kdy bezstarostnosť vládla všude svatá,
a bylo plno pentliček a zlata
a tančilo se jako o závod:
já pravil žertem: „Aj, to mumraj skvělý!" —
„Pracujem pro vlasť!" vážně druzí děli. —
A pak se stalo někdy jindy zas,
že přiletěl k nám z dálky prosby hlas, —
hynoucí bratři o pomoc nás prosí,
jak lístek schnoucí o krůpějku rosy.
A vyznávají zřejmě s resignací,
že vysílení úmornou jsou prací
a blíže hrobu, než kdo ví a tuší. —
Ó, kterak pálil v srdci mém a v duši
ten trpký povzdech bratří nešťastných!
I pravím: „Nuže, nyní čas je k práci

a škoda chvilky, jež se marně ztrácí!“ — —
Však druzí křičí — samý žert a smích: —
„Nu, proč tak vážně? Jen se neunavit!
Dost času máme! Teď se chceme bavit!“ —
Na líci mnohých zřel jsem hněvu stín
a zaslechl jsem: „Jakýž podivín!“ —

Vzpomínám sobě na klenutí stmělé
v zákoutí pražském, kdesi při kostele,
na schůze tajné, sliby, přísahy,
na pyšné plány a naděje smělé. —
Hotovi na vše, plni odvahy
my scházeli se. — — — Dávno tomu již! —
Mladíci vesměs, — všichni přísahali:
Zahynout raděj nežli zrádcem být!
A bázně neznat! Slovo jsme si dali:
když záhuba se na náš národ valí,
když do bláta pad' znectěn práva štít
a pouta zvoní a jen vrah tu jásá,
my každou křivdu chceme krví mstít!
Co platna slova? v odvaze jen spása! —
Meč osvěty? aj, bojí se ho vrah?
Což? místo knihy olovo i prach! — — —
A tajný spolek vzrůstal každým dnem
a dál a dál se rychle šířil v kraji,
dech pomsty náhle zavál v českou zem. —

Zbraň chystá se a bedlivě se tají,
všem spiklencům již znamení se dalo
a podkop čeká zpola připraven,
prach nasypán a schází doutnák jen — — —
V tom náhle v nic se všechno rozsypalo. —
Sám nevím věru, co se tehdy stalo. —
Nezradil spolek žádný Milota
a nepřítel jej mocí neroztříštil, —
však přišla na vše česká dřímota! —
Nadšení pramen, který mocně prýštil,
pomalu vyschl. — Sklopili jsme hlavy
a rozešli se jak beránci praví. —
A možná ještě kdes v odlehlém kraji
muž poctivý až posud pilně tají
osudný odznak. — U postýlky dětí
se těžké dumy na čelo mu sletí. —
On přísahal a možná z rána již
přikvapí zpráva náhle v jeho chýž:
„Do řady stav se! — nastal pomsty den!“ —
Ne, poctivče můj, — vše to bylo sen, —
ulehni klidně, usni spokojen! —
V Blaníku také sladce dřímají
a vyrušit se ničím nedají! —

Jak rychle roste naše Lidka malá!
Do šesté třídy počala už chodit
a sukýnky si o coul delší vzala
a panny s okna krutě chtěla shodit. —
Pak milosť přec jim udělila zas
a ve skříni je uvěznila pouze.
(Však otevírá žalář mnohdy as
nemohouc dětské oddolati touze!)
Teď přišla na ni trampota a nouze!
Co ve škole se, chudák, učit musí,
div vědomostmi tam ji neudusí!
Hned dějepis a po něm fysiku,
hned Asii a zase Afriku
ji v potu tváří vidím studovati. —
Ó, zdá se mi, že pomalu se tratí!
Přírody taje také znát se učí,
pro vědu brouky a motýly mučí, —
ba do hlavinky její nevinné
i němčinu tam nutí, — jak by ne! —
k oddechu chvilka sotva že jí zbývá!
Tu časem družky přijdou na návštěvu.
V zahrádce plno smíchu hned a zpěvu
a tajemného šepotání bývá! —
Ah, Liduška své tajnosti už mívá!
V besídce večer jsem ji překvapil, —
cos kutila tam s družkou stejných let.
Hned lístek jakýs chtěly uklízet

já psaníčko však žertem polapil
a čísti počal. — Marně smích jsem dusil,
od srdce věru jsem se zasmát musil!
Vyznání lásky děvčátka tu psala
a krasopisně! záležet si dala! —
Ó, šťastný, komu patří lístek ten
a mladé duše prvý, dětský sen!
Ach, které asi z těchto srdcí dvou
bůh Mílek ranil střelou strašlivou?
Liduška pravou hříšnicí se zdála,
přede mnou bleda, slzy v očích stála.
A já už nemoh' ani smát se více. — —
Nu, — stylistické to jen cvičení, —
však až se kdysi v pravdu promění — — —
— — — — — — — — — — — — — —
Hm, z Lidky jednou bude krasavice. —

Nu, vida! Včera jdeme se sousedem
podvečer z borků. — Hlučný disput vedem'
o politice, — česká krev tak žádá,
kde Čech je s Čechem, hned se každý hádá.
Nad náma plujíc posměvačně s hora
v tom drzá vrána cosi zakrákorá.
Pan kontrolor mě právě zničit chtěl
replikou ostrou, — ústa otevíral, —
však na křik ten se náhle zamlčel

a zvedna hlavu ke čtveračce zíral.
A řádně se jí nepředstaviv ani
jak malé děti pokřikuje za ní
a bez úvodu ptá se: „Kam pak? kam?“
A paní vrána krátce na to: „K vám!“ —
Pan Trnka zase: „Šťastnou cestu, vráno!“ —
Nic, pranic nedbal, že se vysmívám. —

Nu, a dnes ejhle! sotva svitlo ráno,
pan kontrolor v mém pokoji se zjeví,
radostí září a, co činí, neví,
hned objímá mne, směje se a jásá
a poskakuje, zpívá, tančí znovu,
až na konec mi s velkou pýchou hlásá:
„Čtveračka vrána přec dostála slovu
a do kolébky přinesla nám dceru!“ —

Nu, vida! Křtiny! Kdo se nadál? Věru! —

Liduška se mi potměšile směje,
co v „besedě“ prý divného se děje,
že každý večer ztráviti tam musím? —
Nu, vše jí věrně vymalovat zkusím. —

V útulném koutku, kouřem zahaleni
u stolu kroužkem sedí hosté denní. —

Pan doktor Klokoč, rovný jako prut,
po celý večer sedí nepohnut,
nemluví slova, jenom doutník pálí,
do stropu hledí, na stůl bubnuje,
nehaní piva ani nepochválí
a na průvan jen někdy hubuje. — —
Pan Ambrož vedle — figurka to vděčná,
však někdy lidem trochu nebezpečná, —
je politikem. — Svoje smyšlení
však za večera pětkrát promění, —
mluv cokoliv, on vždy se hádat musí.
A sklenku-li ti vrazí do hlavy,
jen počkej chvilku, vše se napraví
a láskou zase div tě neudusí.
Pan Zlatohlávek, městský synek mladý,
lev našich ulic bez hany a vady,
už ve svém věku vážně myslit zvyk', —
po otci zdědil tisíc několik
a každému teď, — kdo má jenom uši —
své plány tajné, které spřádá v duši,
vyloží jasně: jak se ožení,
kdes na Moravě velkostatek koupí.
Na tomto plánu pranic nemění, —
vždyť je tak pěkný! — — Při tom není skoupý:
hostinu velkou, — říká v nadšení, —
nám vystrojí všem, — jak se ožení! —
A vedle Durdil, starý mládenec,

zakývá hlavou: „Jářku, těžká věc!“ — —
O poësii vážným hovorem
pantátu Součka pan professor baví, —
(je v literárním spolku výborem.)
„Co teď se píše, vše je chaos pravý,
nemaje paty, anobrž ni hlavy, —
já nečtu nic už od let studentských!“ —
Pantáta Souček sedí dlouho tich,
konečně zvedne oči skleněné,
odplivne, řekne: „A já také ne!“ —
Pan Karafiát — — Ale dosti, dosti!
„Beseda“ sice mnohého tu hostí,
jejž vymalovat Lidce měl bych věru.
Však svěží barva schází mému péru.
Zda pouhým slovem možno vylíčiti,
jak tváře rudnou, sklenky jak se třpytí, —
skloněné hlavy, — dusnou atmosféru?
obrazu při tom vdechnout náladu
tak růžovou? — — Je ticho na začátku,
jak při početí zbožných obřadů.
Jen mouchy bzučí — Bzučí — Ale v krátku
pan Ambrož rázně na stůl udeří
a mouchy strachem letí ze dveří. —
Vypukne hádka, započatá včera, — —
(ach, kolik se jich strhne za večera!)
Všem svítí oči, červenají líce,
z úst dým se valí jako z jícnů děl

a kolik slov tu, tolik ostrých střel. —
Kdo s kým se hádá, nelze poznat více.
Dým všechno halí. — Jednotlivá slova
vždy ve vřavě se ozývají znova:

„Pánové! — tento — darda! — národ náš! —
trumf! — městská rada — pivo! — špatně hráš!“ —
Tři — čtyři hlasy něco zpívat počnou,
na stole sklenky při tom tančí skočnou.
Sám doktor Klokoč tak se rozveselí,
že nachem září obličej mu celý
a s rozvahou si na kolena sáhne
a první slova vyřkne: „To tu táhne!“ —
Tak slavně skončí den tu některý. —
Však z pravidla jsou klidné večery,
klep vyšeptalý, — černá řetkev k tomu,
při bulce hráči utlumují hlas,
hluboké doušky jenom měří čas — — —
A po desáté rázem jde se domů,
by zítra všechno znovu počlo zas. — — —
Ludmila na mne hledí udiveně:

„A tak se, strýčku,“ praví, „bavíš denně?“ —
Já cítím, že se trochu zardívám:
„Nu děcko poraď, co si počít mám?
Vždyť nutno přece mezi vzdělanými
posedět časem, pohovořit s nimi, —

vždyť zdivočil by člověk sám a sám — —“
To bůh ví jenom, proč se červenám! —

Sokolský výlet! — Hudba, prápory, —
zpěv, — mužná hrdla, — taky páže statné, —
ohnivé řeči vrahům na vzdory
a při tom pivo špatné, tuze špatné! —
Z veselé vřavy s panem Trnkou sami
jsme prchli brzo. — Jdeme pěšinami,
jež před námi se tratí v obilí.
Bez mráčku nebe vysoko se klene,
kolkolem jasno, ticho nerušené — — —
Pan kontrolor dí: „Věru spanilý
je ten náš kraj. Ty české žírné nivy
svůj mají ráz tak dojemný a tklivý.
Tak jako lid náš ke všem důvěřivý
jsou jasné, vlídné, otevřené všady
a bohatství své, všechny svoje vnady
na odiv staví s troškou marnivosti.
Jsou štědrými i nezvanému hosti, —
(a nezvaných tu přejde víc než dosti!)
Úrodná pole, svěží bujná luka, —
vše kolem dýše šťastným blahým klidem.
Zde stvořila nám dobrá boží ruka
ráj — pravý ráj! — Vždy závidím těm lidem,
již mohou ztrávit celý život v poli

pod modrým nebem a v tom vonném vzduchu.
Ó, přešťastní! je prsa nezabolí,
jak mne tak často v kancelářském puchu!
zde radost čistá a tam žal je, žal!“ —
Pan Trnka náhle temně zakašlal. —

Na vyšší mezi, kam sluněčko praží,
dva venkované na znaku si hoví, —
bez hnutí oba, — slunka žár je blaží, —
po chvilkách sotva slovíčko si poví. —
Babička jakás vyhublá a šedá
se plíží cestou, sotva nohy zvedá
a poblíž obou opatrně sedá,
své staré údy na sluněčku hřeje
a jako list se v jeho záři chvěje. —
Pan Trnka nadšen: „Ejhle, štěstí!“ praví.
„V tom božském klidu blaho nejvyšší!
Nechť země puká! — nepozvednou hlavy!
Dnes plá jen pro ně slunko ve výši
a musí údy poslušně jim hřáti!
Ej, čeho více by si mohli přáti?“ —
V tom okamžiku jeden z venkovanů
se poobrátil na opáčnou stranu
a mluví zvolna, jako s namaháním:
„Jak povídám, hoch musí do Němec.
Už přes půl roku na cestu mu schráním
Slov několik tam naučí se přec,

spíš nalezne pak štěstí na tom světě!“ —
Za chvilku druhý hnul se ku odvetě:
„Ba!“ řekl zkrátka. „máš v tom pravdu všecku!
Ó, kdybych já byl uměl po německu!“ —
A mávl rukou. — Sivá babička,
tak třesoucí se, chorá stařičká,
vyhublá, slabá, jenom kosť a kůže,
že v okamžiku ve hrob lehnout může,
kolikrát kývla hlavou znalecky
a s povzdechem se k nebi zadívala:
„Můj bože!“ řekla, „co bych za to dala,
jen kdybych znala trochu německy!“ —

Čas letí, — letí. — Lidka dorůstává
a každým dnem se rozmilejší stává.
S prospěchem dobrým ze škol vystoupila, —
však čeká na ni škola života!
Tetička hodná, učitelka milá,
ji pomalu již připravuje pro ni. —
A Liduška je sama ochota.
Jak poslouchá, jak skromně hlavu kloní,
když tetička ji vážně poučuje,
mnoho-li cukru třeba v nákyp dát,
co paštikou a podpouštkou co sluje —
a což já vím, co ještě nutno znát! —
Trošinku někdy v učení ji ruším. —

Vnímavou duši v naší Lidce tuším
a nechci, aby měl se její květ
v kuchyňské páře jenom vyvíjet. —

A Lidka ráda čítá. — Nad knihou
rád vidím její hlavu spanilou.
Svou duší celou v povídky se noří,
jen zrak jí plane a tvář nachem hoří. —
S hrdinou cítí, jásá, trpí, vzdychá,
ba zaplakat si nic se neostýchá!
čtenářů takých dej bůh básníkům! — —
A jindy zase z těchto snů a dum
ji volám na svět. — Knížku uzavru jí
a z dějin českých cos jí vypravuji, —
(to, o čem škola musí mlčet jen.) —
Jak český národ zničen, pokořen,
zas povstal z prachu a co bídy zkusil,
zápasy jaké o život vést musil
a jaké vede — jaké čekají. — — —
Naslouchá Lidka, — tvářinky jí hoří
a v oči moje její zrak se noří. —

Tetička sama vzdychne potaji. —

(Psáno po nemoci:)

Noc. — Plamen lampy slabě plápolá, —
ni tma, ni světlo. — Ticho dokola.
Bdím na svém loži, moje hlava pálí. — —
Jak divné sny se před chvilkou mi zdály!
Tisíce růží velkých ohnivých
padalo na mne v dešti neustálém, —
ach byly by mne udusily málem!
Doposud cítím těžkou vůni jich. — —
Horečka stoupá. — Jak mi tepna bije!
Počítám: Jedna, — dvě, — tři, — čtyři, — pět —
eh, matu se již, vždyť to jeden let! —
Co se tu mihlo? — Nic to! — Fantasie. —
Obkladek čerstvý na hlavu si kladu, —
na chvilku krátkou přece trošku chladu!
V kuchyni teta unavena bděním
usnula asi. — Jsem tu sám a sám,
v plen vydán zcela snům a vidinám. — —
Slyš! — Někdo klepal! — Čekám s rozechvěním —
Hahaha! ejhle měsíc ubohý
to — napilý snad — sletěl s oblohy
a potměšile do okna mi hledí. — —
Ta očka malá, tváře jako z mědi,
ten klobouk, který nad uchem až sedí, —
vždyť, při sám bůh, to Rybka nebožtík!
Jdeš navštívit mne? Brachu, dík, nu dík!

mám beztoho tu časem dlouhou chvíli!
teď pobavíš mne aspoň okamžik! —
A působením čarodějné síly
v tom rozlétlo se okno dokořán — —
Jsi, brachu, vítán, třeba nepozván! —

Proklouzl oknem, — u postele stojí. —

Proč se tak směješ! Dej mi ruku svoji!
Ó, znám já dobře nahořklý tvůj smích!
Vím, kterak často v krčmách zapadlých
své rozumy jsi rád všem vykládával —
tím hlubokým a klidným hlasem svým
a pro život jsi dobré rady dával
nám mladým hochům málo zkušeným.
Ba, doposud tě, starý brachu, zřím,
jak skleničku jsi v obou dlaních svíral
do bílé pěny neodvratně zíral
a rděl se víc a mluvil tíž a tíž
a hlavou kýval stále níž a níž.
A říkával jsi: „Běda, hoši, běda!
svět nestojí teď za lok vody již
a, jářku, blázen na světě kdo hledá
pro sebe štěstí, — najde jenom kříž!
A když tak někdy dumám o životě,
tu počne se mi věru v lebce tmít. —
Čím že je člověk? — K věčné zrozen psotě —

Eh, jářku, hoši, dnes je těžko žít!
Nu vy jste mladí, což vy ještě víte!
Nadějí máte všichni na koše,
věříte ve sny, kolem sebe zříte
jen ideály, lásku, rozkoše.
Hahaha! jářku, bláhové to snění!
naděje sladké ve šťovík se změní
a ideály, láska — toť je dým:
Co? — nesmějte se! já to tvrdit smím!
vše na světě je dým, ba pouhý dým!
A nakonec, — proč o tom přemýšleti!
Ať bez cíle svět motá se a letí
a za štěstím se hloupí lidé tlačí,
vždy od srdce se musím smáti jim. —
Já vím co vím: že všechno je to dým!
Mně, na mou duši, dobrý doušek stačí
a padne-li mně v kartách dobrý list,
toť nejvyšší je blaho, — tím jsem jist!“ —

Tak mluvíval jsi, Rybko, s trpkým smíchem. —
A slýchával jsem, — (nu bylo by hříchem
nevěřit tomu) — že u sklenky jednou
Smrť, kmotra němá, svoji ruku lednou
ti na rameno náhle vložila.
Tys prý jen pravil: „Počkej, rozmilá,
až dopiju!“ — a pil jsi s celou chutí
do posledního svého vydechnutí. —

Zarudlý Rybka přede mnou se směje
svým němým smíchem, — jen se celý chvěje. —

Ach, Rybko, věru jsem se podivil,
žes právě ty mne nyní navštívil,
že z říše duchů, z krajin snů a bájí,
tys přišel ke mně. — Ale dík, nu dík!
Však jakýs ty to nudný společník!
Vypravuj! — Pověz: Byl jsi přece v ráji,
kde pravé sídlo blaženosti věčné,
kde svatých, světic řady nekonečné
před božím trůnem v pokoře se kloní,
od hvědy k hvězdě chvalozpěvy zvoní,
kde v lesku, v záři, která neuhasne
jak lehké mráčky, sněhové a jasné
sto tisíc křídel andělských se chvěje? —

A Rybka jenom z hluboka se směje —

Či v pekelné tě poslal sklepení
soud nelitostný? kde je slyšet pouze
pláč neustálý, zubů skřípění,
o krůpěj vody kde je děsná nouze,
kde síra plá a vroucí smola hřeje? — —

A Rybka jenom z hluboka se směje. —

Či kosou smrti bez milosti sklán
do hrobu lehá pyšný světa pán,

spát tvrdým spánkem, z něhož neprobudí
jej nikdo více ani žádný sen? — —
Kořeny stromů kol se plíží jen
a chladná země do prsou ho studí, —
ve ztuhlém těle červ potichu reje. — —

A Rybka jenom z hluboka se směje. —

Když srdce v prsou a dech na rtu ztich
a bílá mha se sráží na očích,
ó, pověz Rybko, co se s námi děje?

A Rybka jenom z hluboka se směje. —
A z nenadaní karty — vzal ho ďas! —
obratnou rukou vytáh' — odkud as?
Počítá, míchá — a pak podá sjímat. —
Což? „očko"? dobrá! nebudu snad dřímat. —
Rozdává karty, — zahrajem si tedy, —
eh, však to bude myslím naposledy!
Smrť nebo život! sázka vysoká!
A Rybka jen se směje z hluboka. — —

Prokleté karty! nešťastně tak padly!
já prohrál všechno! Rybko, směj se, směj!
Hle, jak mi ruce ztrnuly a zchladly, —
nu, vůle boží se mnou už se děj!
Snad je to smrť? Mha oči moje kalí,

a v duši mou se černé mračno valí. —
Mne úzkost jímá, — teskno je mi tak — —
Ó, kde jsi matko, moje matko milá,
bys pohádkou mne hezkou zkonejšila
jak před lety! — Tma. — Kolem noc a mrak. —
Je chladno, smutno asi v čerstvém hrobě! —
Ó, matko, matko! — — Ve smrtelné mdlobě
já padl zpátky. — —
Teplý drobný rtík
mne za nějaký vzbudil okamžik. —
Liduška naše nade mnou se chýlí,
mne líbá s pláčem, naříká a kvílí
a duši moji sladce volá zpět. —
A vskutku ji ta čarodějka malá
zas do ztuhlého těla přivolala.
Mé srdce počlo potichu se chvět. —
Já hlavu její do obou vzal dlaní, —
ó, byla sličnou jako jarní květ!
S rozkoší tichou pohlížel jsem na ni
a líbal v oči, líbal v drobný ret — —
Do oken právě svitlo slunko ranní —
ó, jak mně krásným zdál se boží svět! —
— — — — — — — — — — — — — — —
Na onu noc a probuzení milé
vzpomínám často. Nemoc zarputile
nechtěla dlouho, dlouho povolit.
Teď však už lépe, chvála pánu bohu!

Těch přepodivných léků dávno syt
mrzuté lože opustit již mohu
a vyjíti si časem do zahrady.
Liduška hodná provází mne všady
a pečlivě se o mne vždycky stará. —
A její péčí, vlažným dechem jara
okřívám rychle. — V sadě pod jabloní,
kde čerstvý trávník s fialkami voní,
rád oddávám se mlhavému snění —
a Liduščino sladké švitoření
jak kolébavka vždy mně zaznívá —
ó, kterak duch i srdce okřívá! — —
— — — — — — — — — — — — — —
Pan kontrolor dnes do zahrady zbloudil, —
byl ubledlý, — já na neštěstí soudil. —
On usmál se a hlavou zavrtěl:
„Nu pomyslete, dneska časně z rána
zas do okna k nám přiletěla vrána, —
ej, věru lépe hlídati jsem měl!
Však kdo se nadál, že zas přiletí?
vždyť, dotěrná, je u nás potřetí!“ —

Můj denník! ejhle! dlouho odpočíval, —
dřív milejším mně jaksi druhem býval.
Však konečně — co jednou nesevšední?
A co bych psal? — Den podoben je ke dni,

jen někdy prší, jindy slunko svítí
a hodná teta obědy své střídá —
Dnes napadlo mi opět péro vzíti. — —
Jen ať mne Lidka při tom neuhlídá, —
sic by se zdálo tomu diblíku,
že starý strýček ve svém denníku
snad z milostných se hříchů vyzpovídá. — —

Do borků s námi na procházku šel
pan Vlaštovička, mladý učitel.
Již denní parno sláblo znenáhla. —

Pěšina vede suchým drobným pískem
a kolkolem jsou pole vyprahlá.
Umdlený rolník věru s malým ziskem
zažloutlý písek na nich přeorává. —
Dál pastviny jsou, řídká na nich tráva. — — —

Však již tu borky! Nuzné borovice
o život statně zápasí tu sice,
však vidět na nich ono namahání,
s nímž lidem zlým a přírodě se brání. —
Jsou nízké, křivé, často polámané
a tu i tam již rudne jehličí
a nový podrost nikde neklíčí.
Ve stínu jejich němý smutek vane.
Zde neuslyšíš žádné písně ptačí,

Nám skromným ale i ten lesík stačí. — —
Dnes aspoň zvoní Liduščin tu smích.

Přivedla družku, dobrou svoji známou —.
To pískle chce už velkou býti dámóu!
Hle, jak se pyšní v nových šatech svých!
Chce duchaplnou zdát se mermomocí
a každou chvíli bere ku pomoci
vtip přestárlý a rozum ze školy. —
Své choutce jestli někdy povolí
a poskočí si trochu veseleji,
hned zarazí se a na tváři její
i růměnec se musí objevit. — —
Ach, neštěstím je asi mladou být! —
Jak stokrát lépe Ludmile vše sluší, —
ač o své kráse pramálo as tuší, —
smích na tváři a tisíc jisker v oku
jak veverka je stále na poskoku. —

Pan učitel však nerozumí žertu,
sentence vážné splývají mu se rtů,
že biblickým by moh' být prorokem.
Velebí Kanta, Darvina a Zolu
a Voltéra a parní pluhy spolu. — —
Ha, nenadále tvrdým výrokem
popudil velmi pana kontrolora.
Ten s tabatěrky posilu si vzal

a do boje se s plnou chutí dal:
„Aj vida, vida! pohlížíte s hora
na zlaté květy božské poësie
a myslíte, že zcela zbytečnou?
Když denní trud a bolesť duši rvou,
tu v rány lék a vonnou ambru lije. —
Ó, ve chvíli, kdy zoufalosť se blíží,
kdy srdce puká a kdy život tíží,
tu poësie z prachu všednosti
nás na peruti zlaté vyprostí
a její svaté sladké políbení
dá novou sílu snášet utrpení!“ —
Pan učitel se ale hořce smál:
„Ah, pouhé sny! Svět letí přes ně dál,
ku předu stále! dnes je heslem všude
a — jářku — komu na sny času zbude?
Jediná spása kyne v pilné práci.
Kdo ve snění a v oblakách se ztrácí,
zda člověčenstvu něčím prospěje?
Nač fantasie bujné lehkokřídlé? —
Dech skutečnosti rázem smete je!
jen věda přísná ve svém chová zřídle
moc čarovnou, jíž duše okřeje.
Jen pravdu čistou nechať člověk hledá, —
až k branám ráje dovede jej věda!
Já poësii dávno s bohem dal
a vědě jen svůj život věnoval!“

A jeho tvář se rudým ohněm vzňala,
ve slově každém ozýval se cit,
a z jeho kapsy při tom vyčnívala
jak důkaz pádný při tom knížka malá:
„Umění, jak se dámám zalíbit.“ —

Však proč to píšu? Zda vše za to stojí?
Cos jiného se vtisklo v paměť moji!
Když s Liduškou se loučil učitel,
tu podvakrát jí — tuším — „Slečno!“ děl! —
Můj bože! „slečno!“ vždyť to dítě jen!
Či opravdu snad naše Lidka malá
již pomaličku slečinkou se stala
a já snad zaspal velký zázrak ten?

Je štědrý večer. — Mocí tajemnou
vzpomínky z dětství v duchu oživnou.
Na chvilku člověk dítětem se stává
starému srdci o jaru se zdává
a píseň míru vane v duši vděčné, —
je svátek lásky — boží — nekonečné!
V ten den se duši vrací také víra! — —

Již po večeři. — Teta kůstky sbírá,
by pod starým je štěpem zakopala.
A Lidka na stůl ovoce již dala. —
Ponocný v síni zapěl koledu,

přál „Šťastné svátky!“ aby k posledu
vánočku velkou schoval do košíku!
Zní ještě venku ohlas jeho díků. — —

Odešla teta — jsem tu s Lidkou sám. —
Mně zachtělo se dítětem být chvíli, —
na mísku ihned vody nalévám.
Liduška ke mně zvědavě se chýlí.
A skořápky dvě lehké z ořechu
na čistou vodu pouštím v pospěchu.
Dím: „Ta je tvou a tahle bude mojí
a jestli jedna se druhou se spojí,
pak budeme my dozajista svoji!“—
Jak nevinné se dítě uzardělo,
od bílé šije až po jasné čelo!
Sklopilo zraky, ale hned je zdvihá
a napnutě to malé loďstvo stihá. —
Však běda, běda! Naše malé lodě
nechtějí sejít v přátelské se shodě
a sotva zlehka dotknuly se bokem,
na různé strany rozlétly se skokem,
ke stěnám misky bázlivě se tlačí. —
Zděšená Lidka ptá se: „Co to značí?“ —
Já zasmál se a v misku udeřil.
Hle, povrch vody jak se rozčeřil!
To přišla bouře, loďky rozhoupala
a přes palubu jim se voda drala,

až v jedné chvíli padly ke dnu obě. — —
Ach! " vzkřikla Lidka bleda pohnutím. —
Jak sluší jí to! Rád ji takto zřím! —
„Nu, dítě, dítě!" zticha pravím k sobě. —

Po dlouhé zimě prvý úsměv jara
mne do zahrady vlákal z rána již. —
Vše pusto ještě. Suchá tráva stará
lpí k zemi černé, — ale pohleď blíž
a nový život pučet uvidíš!

Jásavý výkřik uvítal mne tady.
Snad skřivánek to vylét ze zahrady?
Ne, to má Lidka naproti mně běží
s plamenou tváří, veselá a svěží,
fialky první v drobné hrsti nese.
„Ach, strýčku!" volá, „strýčku, podivte se,
jak fialky tak náhle rozkvetly!" —
Já zahleděl se v modré oči její.
Zda modraly se někdy spanileji? —
„Rozkvetly," pravím, „vskutku rozkvetly!
A přes den skoro! — Kdož to vysvětlí?" —
Na čelo její chtěl jsem podle zvyku
polibek vtisknout. Však v tom okamžiku
cos jako blesk mi proletělo skrání,
cos jako stud mne jalo z nenadání. — —

Jak může člověk býti bláhovým! —
A děvče blíž mi naklonilo čelo
a když jsem váhal, ke mně pohlíželo
tak podivně tím velkým okem svým!
A počalo se po dětinsku mračit, —
já nevěděl však, kterak hovor začít. —
„Ha! vida mladé!“ ozvalo se stranou. —
Pan soused Trnka hrál si na schovanou? —
„Tak časně jste si randevú již dali?
nu, není třeba, byste zapírali.“
A usmál se, však bože, úsměv ten
byl smutný — trpký, — sotva zakryl sten. —
„Já, — věříte-li, měl noc neveselou
a do rána jsem probděl skoro celou. —
Ta prsa, prsa!“ — zlehka zakašlal.
Čepičku z vlny, vyrudlou již časem,
se skrání bílých suchou rukou sňal, —
ach, ku podivu mnoho sestaral!
Zakýval hlavou, dutým pravil hlasem:
„Snad na jaře se uleví mi trochu!
Jen měsíc klidu, kéž bych užít moh'!
však čeká na mne práce celý stoh.
Ba závidím vám, vy jste šťastným, hochu! —
A zdá se mi tak, — že jsem dávno dožil
a že už čas, bych staré kosti složil.
Po klidu toužím, — ó vždyť dopola,
jak z hrobu vzatá chodím mrtvola.

Mé srdce dávno, dávno odumřelo
a jestli v něm cos živořiti chtělo, —
vše marno, marno, — na vše padl sníh! —
Vám ale, myslím, teprv jaro vzchází?“ —
a šibalsky své oči ke mně zdvih’. —
Eh uvedl mne marně do nesnází.
Mé jaro vzchází! Jen se hryžu v ret.
Ó, kdyby věděl dětinský ten kmet,
jak příliš často u zrcadla stávám
a šedivé si vlasy vytrhávám! —

Pan Trnka tuším dávno postonával, —
své chorobě však zpočátku se smával
a vzdoroval, jak dlouho mohl jen,
i za svou službou chodil den co den, —
až dnes už více nemoh’ povstat z lože.
Tož pro mne vzkázal. — Kvapím k němu. — Bože!
div poznal jsem tu jeho mírnou tvář,
jak byla zhublá, vrásčitá a žlutá.
V zapadlém oku divná plála zář,
chtěl usmát se, však vnitřní bolest krutá
rty sevřela mu. — Kynul hlavou jen. —
U lůžka jeho sed jsem poděšen
a snažím se jej vlídným slovem těšit. —
On bolest přemoh’, stiskl ruku mou:
„Proč lžete tak?“ děl. — „Přestaňte už hřešit!

Mne nezmatete žádnou útěchou.
Vždyť vidím smrt, — hle, u mé hlavy stojí
a připravena k ráně kosu strojí. —
Kostlivec hrůzný! Slyšíte, jak chřestí
ty bílé kosti? Haha! jaké štěstí!
tož přece jednou odpočinu sobě!
Bůh tomu chtěl! — Však, milý, slibte mi,
že osázíte hrob můj růžemi. —
Ne, kalinu jen na mém vsaďte hrobě,
jak ruská píseň praví. — Snad ji znáte?
Mně hlavou maně zazní kolikráte:
„Oj sestřičko má, až já zahynu,
tož na mohylu vsaď mi kalinu.
A na kalině na zelené sněti
to ptáček — slavík sladce bude pěti
a od tebe mi pozdrav donášeti!“ —
A právě dnes mi v uchu hlučně zvoní.
Sny podivné se v mojí mysli honí
a před mým okem lůzné obrazy.
Ach, moje mladosť! — Haha! slyšíte ji?
Smrť zasmála se! Trpký je smích její,
až do srdce mne věru zamrazí.
Nu vidíte ji, jak se ke mně chýlí?
Hned půjdu s tebou! počkej jenom chvíli!
Ó, hrozno, hrozno! Odkladu již není,
Smrť číhá na mne, čeká zapomnění!
Smrť! — bože velký! a já nežil posud! —

Tak tedy to byl jedině můj osud:
den jako den vždy sedat v kanceláři
a cifry hledat s ustaranou tváří —
Hahaha! mladosť! sny mé! Kdež pak jsou?
Ty kostlivče tam s lebkou děravou,
zda o nich víš? Květ jejich také padne
tvé kose v oběť? — v prach se promění? —
Mé srdce pálí, ó, již brzo zchladne. —
Výš chtěl by duch, — však peruť nadšení
zlomená klesá. — Příteli můj drahý,
vy jistě se mi smáti nebudete? —
Snad dětskými jsou moje sny a snahy —
nu, blouzněním nechť v mysli své je zvete —
jen aspoň vy mně nesmějte se, prosím!
Cos nutí mne, bych vám se vyzpovídal.
Své tajemství já dlouho v srdci hlídal, —
netušil nikdo, v lebce své že nosím
sny poëtické. — Vy se nesmějete?
Já myslel si, že při těch slovech mých
hned vypuknete v sarkastický smích. —
Nu, dobře, dobře, — tož mne šetřit chcete!
Však přiznejte, že směšné jest to přec.
V té bídě, v prachu, v kancelářském puchu
nad spoustou cifer baviti se v duchu
s nebeskou Muzou! — A já! — šedivec! —
Suchopar žití nedovedl zhubit
v mé duši přece jiskru nadšení,

cit pro krásu a lásku k umění.
A časem — někdy — nu, nechci se chlubit! —
i božská Muza schýlila se ke mně
a čela mého dotekla se jemně. — — —
Skříň otevřete, prosím. — Knihy ty
si na památku vemte po příteli.
Jsou staré, pravda, a jak rozbity!
však pro mne vždycky byl to poklad celý.
Z těch starých listů divné kouzlo dýše, — —
oh „Slávy dcera“! snů čarovná říše — —
Však onen malý sešit mezi nimi
ten podejte mi. — Vy mně nezazlíte:
Toť moje slabé verše jsou a rýmy. —
Vy mlčíte? Nu, vždyť se smáti smíte!
Sny, dětské sny! Hle, o čem já jsem sníval!
O slávě, štěstí, o lásce jsem zpíval,
umíral pro vlasť, drtil vrahy její,
pak s osudem se hádal v beznaději —
a s nebem válčil s odvahou a vzdorem
a hlavu věnčil věncem laurovým — —
A čím jsem nyní? Marně ptám se: čím? —
Ah, pravda, pravda! panem kontrolorem. —
Což? jestli chcete přečtu báseň jednu.
Má nadpis: „Štěstí.“ Nu snad nenudím?
„Ó, štěstí, štěstí! Zda je někdy shlednu?
V obláčku bílém pod oblohou letí?
Na křídle včelky květným luhem těká?

je v ptačím hnízdě na zelené snětí,
či v loktech dívčích na člověka čeká?
Kde pravé štěstí? V klidu je či v práci?
v přepychu bujném? K mocným se jen sklání?
či v modlitbách je? v bídě? v odříkání?
či u poháru, když se rozum ztrácí?
Já marně, marně hledám, pátrám všude.
Je v paláci? či v malé chýži chudé?
na mezi v poli odpočívá sobě?
je v kolébce? či v temném tichém hrobě? — —
To poslední snad nejspíš pravdou bude!“ — —

On zamlčel se, — přivřel svoje oči. —
V tom paní Roza do pokoje vkročí
a počne nářek, div si nerve vlasy.
Chci potěšit ji, — všechno marno však.
„Já nešťastná, ach, pěkně vybrala si!
s ním trápím se a mučím dlouho tak —
a teď mi umře! Proč jsem si jej brala?
On nápady tak vždycky divné měl!“ — —
Nemocný přítel, jak by spáti chtěl,
odvrátil hlavu — a já odešel.
Však trpký ton, jímž ona naříkala,
mně v uších dlouho, velmi dlouho zněl. —

Příteli starý! Pod zeleným drnem
spíš klidně, sladce! O čem se ti zdá?
Sen tvůj je jistě báseň tajemná, —
kdo rozluští ji? — Chvějem se a trnem. —
kde duch tvůj bloudí? Výší nekonečnou,
kde křídla duchů tvoří dráhu mléčnou,
uprostřed hvězd a slunci zářivých? —
Ne, nevěřím! Ty spokojen a tich
pod rovem nízkým odpočíváš v míru.
Tys do přístavu z kalných vyplul vírů,
tys poklid našel, o kterém jsi sníval,
a neruší tě více žádný sen — —
Tys za jiné se nebe nemodlíval! —

Nevzbudí tebe horkých slzí příval,
jež paní Roza pláče každý den.
Spíš tvrdě, umdlen neunavnou prací,
a z hrobu zpět se nikdo nenavrací. —

Jak smutek sám teď paní Roza chodí
v oděvu černém, s tváří uslzenou.
Mám věru soustrasť s ubohou tou ženou!
Tři svoje děti častěji teď vodí
k nám do zahrady, by se pobavily.
(Jen způsobnější kdyby trochu byly!)
Je sdílnou velmi, — hovor ihned spřádá
a o svých strastech vypravuje ráda.

S důvěrou plnou obrací se ke mně,
nic netají mně, — o radu se ptává
a jindy zase z daleka a jemně
vyzvídá u mne, ba i rady dává. — —

Proč dobrá teta, nejhodnější z lidí
vždy zamračí se, když ji u nás vidí?

(Psáno pozdě v noci:)

Ten hrubý vtip! Ta slova urážlivá!
Doposud ještě u srdce mně mrazí.
Ó přátelství! toť maska jenom lživá,
pod kterou závisť šeredná se plazí.
Toť drzích pomluv pařeniště skvělé.
Kdo přítelem tvým zve se jedenkrát,
vše, co ti svatým, může hanit, rvát,
smí tupit tě a urážeti směle
a žalu tvému jízlivě se smát. — —
S ruměncem studu, s duší plnou žluče
jsem uprch' právě z kruhu přátel svých, —
však posud slyším jedovatý smích! —
Eh, hloupé srdce! proč tak divě tluče?
Toť přátelský přec jenom žertík byl
a styď se přiznat, že tě poranil! —

Nu, jak to bylo? — že já — Lidka moje —
Ó jaký klep to hříšný, nesmyslný,
vymyšlen peklem, lží a jedu plný,
v mou duši zasel símě nepokoje!
To dítě zlaté, — čisté jako sníh,
když padá k zemi s výšin nebeských!
To dítě dobré! ano pouhé dítě! —
Má Lidko! Nevíš, kterak hanobí tě
zášť jedovatá! — Tvého čela však
těch pomluv slina věru nedotkne se. —
Proč srdce mé, proč ruka má se třese?
proč slzami mně zalévá se zrak?
Vždyť to byl žert! Kdo věřit moh' by tak?
Můj vlas už bělá, — ona děckem posud —
Že miluju ji? Či to divný sen?
ach, miluju ji — jako otec jen!
Vždyť za otce jí povolal mne osud.
Tak uzná každý, kdo jen není slep!
Vše pouhý vtip, vše hloupý, hříšný klep! —

Cos hruď mi svírá a mne skoro dusí — —
Společnost lidská věru se mi hnusí — —

(Druhého dne z rána:)

Po celou noc jsem oka nezahmouřil,
ten hloupý klep tak příliš krev mi vzbouřil.
A byl jsem rád, když počal svítat den.
Do sadu okno ihned otevírám
a nakloniv se z něho zamyšlen
v ten klidný koutek, v zahrádku svou zírám.
S pocitem blaha dýchám vonný vzduch.
Červánky září a z jich záplavy
skřivánka zpěv zní zvučný, jásavý.
Den budí se a tichý svěží ruch
lze tušit v sadě. V drobné krůpěje
se rosa sráží a po stéblech splývá,
se květů kane. — Květ se zachvěje
pod tíží její, zřejmě pookřívá. —
A v růži sličnou poupě neúhledné
se rozpukává, sladkou vůni dýše
Sad pln je květů, — Liduščina říše.
Hle, její růže kouzlem v noci jedné
rozkvetly všechny! — Cítím vůni jich
tak lahodnou! — — Šum kroků lehounkých
v tom probudil mne. —Ludmila už vstala?
Uprostřed růží, hle, se ukázala
jich královna a ke květům se shýbá,
jich vůni dýše a poupata líbá —
a věřím sám, že všechny rozkvetou,

jak dotkne se jich malou ručkou svou.
Je šťastna. — Kterak mile usmívá se
a zrak jí plane! Ve svěží své kráse
nezadá růžím, — ba jí přednosť dávám.
Můj bože! věru — vždyť jí nepoznávám!
To není více malá Lidka naše! — — —
Tak divno mi — a v rozpacích a plaše
čarovný zjev ten stíhám zrakem svým, —
jak mezi květy lehounko se mihá.
Cit jakýs nový hruď mi maně zdvihá, —
jej pojmenovat ale neumím.
Cit trpký, divný. — — Vyrostlo to dítě!
jak štíhlá jest a pružná! spanilá!
vždyť ještě včera takou nebyla!
Eh, tak i růže náhle překvapí tě,
když z poupěte se přes noc vyvine.
Ten lehký krok, ba každé její hnutí,
ten vlídný úsměv, oka zablesknutí,
vše svůdné tak a dětsky nevinné!
Kde půvaby ty všechny nasbírala?
Snad víla — družka jí je darovala?
Jak sluší jí ten prostý ranní šat!
Ten zlatý vlas! Vždyť není dávno tomu,
co musel jsem jej často zaplétat,
když do školy se chystávala z domu, —
teď mocným proudem v lesku svém a kráse
přes plné rámě volně rozlévá se. —

Jak vyrostla již. Není děckem víc!
Když usměje se, v hebkou její líc
se důlek boří. — Kdo jí tomu učil?
Jak dlouho ji (a sebe též) jsem mučil,
věd počátky než ve hlavinku její
jsem vpravil z knih! — teď zázraky se dějí!
Kdo vědomostí množství nepřehledné
jí vnuknul asi — a ve chvíli jedné?! —
Kdo naučil ji usmívat se tak,
šelmovsky mhouřit modrojasný zrak,
tak vznášeti se jako motýlek
a každým hnutím jevit nový vděk?
tak vážně vlásky odhrnovat s čela,
tak roztomile ke květům se shýbat
a rtíkem svůdným po dětsku je líbat? —
V tom zvedla hlavu a mne uviděla, —
pustila růže, stála v rozpacích,
zář v oku zhasla, se rtů zmizel smích — —
A náhle prchla, po šij uzardělá. —

Nu, proč se rdí, — proč prchá přede mnou?
Zas cítím v duši hořkost podivnou. —
Eh, vidím, vidím, — vyšla z dětských let
a mně je, tuším, skoro čtyřicet. —

Cos promluviti chtěl jsem k Ludmile. —
V tom setkaly se ale oči našei —
já sklopil hlavu a odešel plaše. — —
Eh, není-li to vskutku zpozdilé?

Rád bez cíle si vyjdu sám a sám
v podzimní večer. — V polích bloudívám
a myšlénky mé toulají se taky,
však mnohem dál, — snad někde nad oblaky,
chvílemi o nich nevím ani sám.
Kraj náš je širý, vrchy nesevřen,
tož ku rozletu dosti místa mají. —
Potichu loučí podzimní se den
a mha a stíny pomaličku tkají
šat noci chladné. — Slunce nezapadá, —
leč ve mlhách se rozplývá a ztrácí —
a noc tu dříve než se člověk nadá. —
Vše pusto v polích, — rolník zkončil práci,
již zaset ozim, pole zorána. —
Jen koroptev tam křičí schována.
či dravý pták, jenž letí za kořistí. —
V aleji padá vlhké rudé listí. —
Jdu, — živé duše cestou nepotkávám.
Je smutno. — Maně do snění se dávám. —
Kde myšlénky mé v těchto mlhách bloudí? — —

Roj vzpomínek se do srdce mi loudí. —
Vzpomínám jara v mlhách podzimních,
na jaro myslím, jež se nenavrátí,
na svoje mládí. — Cítím v prsou svých
chlad jeseně. — Zda možno rozehřáti
ustydlé srdce aspoň vzpomínkami?
A mladost má se v mlhách zjevila mi.
Můj bože, škoda marně prošlých let!
Však teď již — v podzim, — marno přemýšlet. —
Je pozdě již a léta tryskem pádí
a já snad, bože! zaspal svoje mládí!
Mé sny, mé plány, naděje a touhy
zmizely dávno! Na vždy! Dým to pouhý!
A co mi zbylo? Upomínky? — Běda!
i těch je málo, když je duše hledá. —
Co srdci zbylo? — Ze studentskýeh let
mladičké lásky prvý čistý květ,
milostné verše, samý žár a plamen, —
pohledy vroucí, vzdechy ku měsíci — —
Bublina! sen to! co lze více říci?
Teď mám jen pro něj pokrčení ramen.

Později. — — Děvče s blankytnými zraky, —
jež potkalo's mne v žití náhodou, —
kam vedl osud hezkou nožku tvou?
Zda s anděly se vznášíš nad oblaky?
Nemohu věřit, že by utonutí

ve všedním prachu bylo koncem tvým!
Nevinná, čistá — vzdušné na perutí
tys volně vzlétla k výším nebeským.
A vzpomenu-li, — mohu věřit spíš,
že na hřbitově dřímáš dávno již,
že růvek tvůj se pod břečťanem tají
a nad srdcem ti lilje vyrůstají. — —
A věřit mohu, že tvé kosti bílé
setlelé zpola po hřbitově leží, — —
však pochopil a uvěřil bych stěží,
zas kdybych tebe jedné potkal chvíle,
veselou, zdravou, boubelatou, svěží
a musel slušně zvát tě milostpaní! — — —
Dívčina snivá, zamlklá to byla,
vždy důvěřivá, přítulná a milá.
Rád ještě posud vzpomínám si na ni!
Když setkaly se někdy zraky naše,
tu bledla náhle, ohlédla se plaše,
s důvěrou plnou, ale ve chvíli
zas oči její vstříc mně zářily.
Já pyšný měl ji za děcko jen pouhé
a ptával se jí, zda-li churaví. —
Jedenkrát večer po aleji dlouhé
se procházíme. — Velký krvavý
vycházel měsíc ze mhy nad obzorem.
Uvázl hovor. — Zapomněl jsem skorem,
že po boku mi bledá dívka kráčí.

Až mimovolně pohlédl jsem na ni
a vidím: ona v tichém tone pláči.
Já hlavu její do obou vzal dlaní.
„Co jest ti?“ ptám se. Místo odpovědi
jen s důvěrou a láskou ke mně hledí.
A z nenadání na prsa mi padá
a usmívá se v pláči jako dítě,
zamhouříc oči šeptá: „Miluji tě!“ —
A byla svěží, spanilá a mladá,
s andělským srdcem. — Věřím, v oné chvíli
že nejblíž byl jsem v pravdě štěstí svému.
Však srdce lidské lehce tak se mýlí!
Já pousmál se děcku nevinnému.
Ideál jiný na mysli mně tanul:
hluboké oči, z nichž by oheň planul,
a ňadra, jež se divou vášní dmou!
Buď Semiramis nebo Kleopatra! —
Však na to děcko pohlížel jsem s patra
a rozumnou je tišil domluvou. —
Teď pomyslím-li! — věru, jaký žel,
já srdce cenit tehdy neuměl!
A na vždycky jsme rozešli se spolu, —
já s bravurou a ona v tichém bolu. —

Již dávno tak! — Přec upomínka svěží
jak od včerejška v paměti mně leží.
Což proti ní jsou vybledlé ty květy

z let pozdějších! Ty různé dívčí tváře
ty oči plné nadpozemské záře,
(u andělíčků jako u kokety,)
prazřídka se mi zjeví v paměti,
blíž přihlédnu-li, — zmizí, odletí. —
Hlavinku jednu ještě někdy jen
mně svěží barvou kreslí plachý sen.
Rád u ní v dumách zastavím se chvíli.
Přes pěkné tváře závoj sněhobílý — — —
Lze sotva volit pro ni obraz jiný:
Růžové poupě, které v podjesení
ovily stříbrem lehké pavučiny. —
Však i to snem a ničím více není!

Ó, marné vzdechy za uprchlým jarem! —
Bývají též dny slunné v jeseni,
kdy podzimek se v jaro promění — —
Proč probouzí se touha v srdci starém?
Bývají chvíle, kdy se náhle zjeví
jak ve mlhách mi spanilá tvářděví.
Po jaru novém staré srdce žízní
a marnou touhou samo jen se trýzní. — —

Zas vidím ji. — Hle, dlouhou alejí
mně kráčí vstříc a stále jasněji
se vábné rysy mému jeví oku,
Ach, to sen není! — Vždyť při každém kroku

pod její nožkou suché listí šumí.
Rozpínám náruč — a rty výkřik tlumí. —
Spěš, vytoužená, drahá, spanilá! —
Však hlava v tom se k ňadrám sklonila
a ruce klesly, kouzlo ochabuje — —
V aleji dlouhé ze mhy vystupuje
to zlaté dítě, naše Ludmila. — —

Hle, jaké divné sny též někdy mívám,
když sám a sám se v mlhách procházívám! —

Šedivý mrazík padl z rána již, —
přichází zima zase o krok blíž! —
Ach, zima, zima! Zas má uchystáno
pohádek tisíc šedá stařenka, —
dovednou rukou bude každé ráno
čarovné květy kreslit v okenka,
z křišťálu skvosty věšet na okapy,
po sněžných polích rolničkami zvonit,
na ledě s větrem o závod se honit — —
Ach, kvapí zima, blíž a blíže kvapí,
sněhové vločky do vlasů mi hází,
šedivý mrazík na srdce mi pad'. —
Po zimě možná jaro přijde snad,
květ pohubený mrazným dechem zkázy
pokvete opět. — Sladká naděje! —

Však jistě přijdou sněhy, závěje,
třeskutě mrazy, mlhy, plískanice,
dny kratičké a dlouhé večery. — —

Mne zima děsí. — Netěším se více
již na pohádky, staré pověry,
adventní zpěvy, na klid idyllický,
jenž u nás v zimě býval hostem vždycky. —
Klld onen jaksí z domu mého mizí
a sobě sám tu jsem jakoby cizí. —
U kamen, kde vždy teplo je a stín,
nebude více teta naše milá
poslušnou Lidku bráti na svůj klín,
by hezounkou ji bajkou zkonejšila. — —
Vše poznenáhla kolem mne se mění. —
Dorostla Lidka, více děckem není! — —

Proč letošní se zimy tolik lekám?
Což nového se jara nedočekám?

Je zima, zima! Venku vítr stená, —
na oknech divné květy vyrůstají
U okna stojí Lidka zamyšlená. —
Proč se mi zdá, že přede mnou cos tají?
Vždyť vesel› je jako byla dřív, —
smích její zvoní. — — Ne, mne neomýlí! —

a ku knize se níže nakloniv
ji pozoruju. — Před kratinkou chvílí
se smála ještě — a teď v zadumání
u okna stojí, sličnou hlavu sklání, —
bez vlády dolů jeji ruce klesly. —
Prohlíži květy, které zima kreslí?
Co čte z nich asi? — Mně to nepoví!
Teď na sklo klade prstík růžový,
písmena jakás v jinovatku ryje. —
A tiše vzdychla. — Ale ze snění
v tom vzbudila se. — Tvář hned promění. —
Ten její úsměv pravdy nezakryje! —
Vím, trpí tajně,— marně ptám se však. — —

Odešla mlčky tichým lehkým krokem,
o moji tvář ni nezavadíc okem. —
Na nebi tuším vyplul černý mrak,
že v pokoji se náhle zatemnilo?
Na okně jenom trochu záře zbylo
v těch rysech, které teplý prstík její
do ledu vepsal. — — Stále pochmúrněji. —
Číst nemožno. — Jdu k oknu bez vědomí — —
Co do hlavy krev všechnu vehnalo mi? —
Hle, jméno „Jan“ je v jinovatku vryto —
Mé jmeno! — Nuže? — — Dychnu na sklo jen
a rozplyne se ihned nápis ten. — —
Co myslila si? — A proč vědět chci to? — —

Pod teplým dechem rozplynou se ledy — —
Jak je mi teskno! — Půjdu do „besedy“!

Ach je to možná? Sotva věřit mohu!
Tetička mrtva! mrtva je, žel bohu!
Žal dusí mne a maně vlhne zrak —
Ah, v našem domě smutno, teskno tak!
Dokořán všechna okna zotvírána
a větřík, posel blízkého už rána,
záslony zvedá, — do pokoje vane. —
Hromničná svíce u hlav mrtvé plane,
dým její šedý ke stropu se stáčí. —
U nohou klečí v tichém žalném pláči
Ludmila bledá. Ticho v domě celém. —
Tak's odešla, ty zlatá, dobrá, milá
za tebou pláčem s bolestí a želem, —
nám oběma ty's pravou matkou byla —
proč jsi nás na vždy, na vždy opustila?
Vždyť připadá mi vše to jako sen,
že sobě s námi krutě hraješ jen
a náhle vstaneš zdráva zas a čilá — —
Ne! tělo chladné leží bez pohnutí. — —
Před týdnem ještě vesele a s chutí
tys v kuchyni — své říši — vladařila. —

Když bylo smutno mně v mém pokojíku
já do kuchyně vešel podle zvyku

u kamen hřát se a se pobavit.
Ludmila sedíc nízké na stolici
cos pletla právě a na bledé líci,
když vešel jsem, jí červánek se kmit'. —
Umytou předsíň teta posypala
drobounkým pískem, (čistoty vždy dbala,)
pak po kuchyni sem tam šukajíc
obrací ke mně usměvavou líc,
čiperná, čilá, — vypravuje cosi — —
V tom na dveře se ozve: „Ťuk, ťuk, ťuk!“ —
Zarazil všechny nenadálý zvuk
a teta praví: „Vida, klepá kdosi!
jen dále, dále!“ — Nikdo neotvírá. —
I vyšla sama a po síni zírá. —
Pak hlavou vrtíc povzdechla si lehce.
Dím: „Co jest?“ — Řekla: „Smrť si přišla pro mě!“
Chci zasmát se, však žert se dařit nechce. —
„Hle!“ praví zas, „Je prázdno v celém domě,
na písku v síni ani jedné stopy
a klepání přec slyšeli jste oba. —
Jsou věci, kterých nikdo nepochopí. — —
Smrť klepala to, — přišla už má doba! —
Kdo ozve se jí, zemře do roka!
Buď bohu chvála, že já jsem to byla,
já odpočinku dávno zasloužila, —
jsem stará, — stará!“ — Vzdychla z hluboka.

„Rád člověk duši pánu bohu oddá, — —
však vy jste mladí, vás by bylo škoda!“ —

A od té chvíle zcela bez příčiny
na tváři její utkvěl výraz jiný,
odumřel úsměv na rtu zamodralém
a tváře žloutnou, vysýchají valem, —
počíná zrak jí jakás mlha halit
a jako list se vetchá ruka třese. —
Když těšíme ji, jenom usměje se,
jak říc' by chtěla: „Proč jim radosť kalit?“
Pokývne hlavou: „Uzdravím se!“ říká,
„jak dočkám jenom nového se jara!“ —
Však zatím tajně o rubáš se stará
a před Ludmilou skříně odemyká
a ukazuje zásoby jí všaké,
klíč od spižírny předala jí také
a v kuchyni s ním všechna svoje práva,
jak velitel když pevnosť odevzdává. —
A včera kněze k sobě zavolala. —
K jejímu loži večer plni bolu
s Ludmilou sami poklekli jsme spolu
a teta nám své požehnání dala. —
„Neplačte, děti!“ řekla v usmívání,
„již anděl míru nade mnou se sklání, —
ó přejte mi ten tichý sladký sen, —
vždyť dlouho dost jsem žila — pro vás jen!“ —

A oči její už se zavíraly.
Jen do ucha mi ještě šeptala:
„Ty — neopusť jí!“ — a již dřímala.
Jejímu dechu my jsme naslouchali. —
Smrt objala ji zlehka ve snu tichém. — —
Ludmila lkala — a mne dusil žal. —
Ó, jak bych rád ji kolem boků vzal
a do syta se také vyplakal!
Však zdálo se mi velikým to hříchem!
Smím jako pěstoun obejmout ji teď? — —
Ku svému stolku odešel jsem plaše —
Zemřela matka, dobrá matka naše, — —
co bude nyní? — Kdo dá odpověď?

Jak pusto všady! Tetu pochovali, —
našemu domu jak by duši vzali. —
Krok učiním-li, zdá se mi, že duní
jak v pusté hrobce, — promluvit se bojím, —
U okna svého mlčky v dumách stojím. —
Ludmila pláče, — teskno jest mi u ní.
Dík pánu bohu, sousedka že hodná
nás ujala se jako matka rodná. —
Tetička sotva oči zahmouřila,
již paní Roza první u nás byla, —
spěchala soustrasť svou mi projevit.
Snad přemohl ji opravdový cit, —

vzlykala velmi. — Ale pevnou rukou
vše řídit počla, pohřeb připravovat,
vše smlouvat a jak — paní zde se chovat.
S poklidem zřela, kterak hřeby tlukou
v dunící rakev. A mně v této chvíli
pukalo srdce, mizely mé síly. —
Ludmila k rakvi přišla němá bolem,
již neplakala, — bledá — zdrcená
zarudlým okem pohlížela kolem
jak ptala by se: „Co vše znamená?“ —
Jen mrtvolu když nesli ze dveří,
tu jako když ji v srdce udeří,
upadla k zemi. — Nevím, co se dělo — —
zpěv, modlitby a hudba truchlivá — —
mně všechno temně, jako z dálky znělo.
Však slyšel jsem, jak ostře zaznívá
pod zmrzlou hrudou rakev dunivá. — —

Též do hrobu jsem hodil podle zvyku
tři hrudky země a své štěstí k tomu.
Pak s paní Rozou vrátil jsem se domů. —
Příbytek vlastní v prvém okamžiku
jsem sotva poznal. — Jak tu smutno teď! —
Ludmila stůně, — marně však se tážu,
o ceně zdraví vykládám a kážu, —
slabounký úsměv — celá odpověď!
a sotva zvedne uslzené zraky.

Mně zdává se, že rozstůňu se taky. — —

Sousedka teď jest jedinou mou spásou.
Víc nesvede již nikoho svou krásou,
jak před lety snad, mládí vděk i pel
jí s tváří dávno, dávno opršel.
Však doposud je čilá, pohyblivá
a na svět stejně odvážně se dívá,
rozumí všemu, všechno měnit musí,
po celý den je samý spěch a chvat,
klep zaslechnutý div ji neudusí,
hned nemůže-li dál jej povídat.
Je plna zdraví, rozmaru a síly — —
Své děti také častěji k nám vodí,
bych nepodlehl — říká, — dlouhé chvíli.
Jsou rozpustilé, — ale což to škodí!
Vždyť u nás ticho, prázdno, pusto tak! —
Mně před očima leží jakýs mrak. —

Můj bože! na to nevzpomněl jsem ani! —
má paní Roza pravdu dozajista
a přece trochu rozhněván jsem na ni. —
Vždyť Ludmila má — holubička čistá! —
nevinné dítě! — Což to platno však? —
Sousedka řekla. — — Vskutku tomu tak!
Po celém městě prý se o tom šeptá! —

Na klepy ona nikterak se neptá,
však zaslechla prý pouhou náhodou,
jak paní Dlouhá řekla paní Krátké —
(a ctihodné to dámy obě jsou, —)
že lidské srdce bývá tuze vrátké
a ďábel chytře klade svoje sítě, —
že Ludmila je sice skoro dítě
a kmotřínek že jistě bez viny — —
proč dávati však lidem příčiny
ku řečem zlým? Vždyť Ludmila snad uzná,
že čekala ji budoucnosť jen nuzná,
však v našem domě jako v hnízdě měkkém
útulek našla. — Dospěla už věkem
a sesílila, byl by věru čas,
by o sebe se sama postarala.
Zbraň do rukou by nepřátelům dala —
(a paní Roze při tom selhal hlas, —)
jak pod mou střechou déle zůstala by.
A že já příliš dobrý jsem a slabý. — —
Když tetička prý moje zemřela,
minutu tady zůstat neměla. —
„A proč?“ já ptal se Rozy udiven. —
V úsměšek trpký stáhla ústa jen:
„Aj, nevšiml jste sobě, milý pane,
jak Liduščino oko nebem plane,
jak milkové jí hrají na rtících,
jak vyrostla již a rozkvetá v růži — —?

Ó, nebezpečnou mladému je muži! —
Hahaha! bože! vy jste v nesnázích?
Však všimla jsem si věru kolikráte
jak pohledy k ní vřelé vysíláte,
jak před vámi ona rdí a bledne
a chvěje se a oka nepozvedne.
Nu, řekněte mi co to všechno značí?
a včera — prosím! — a to už snad stačí! —
vy v kuchyni jste prodlel celý den
a na Ludmilu hleděl stále jen — —
Mne jste si chvilku nepovšiml ani!“ —
Co říci na to? Pravím mrzut již:
„O však jsem viděl, jak vám, milostpaní,
slušelo pěkně včera při snídani,
když rukávek jste vyhrnula výš
a objevil se pod ním loket měkký!“ — —
Sousedka rdíc se děla: „Prostořeký!“ —
však rukávy si výše vykasává
a vážně zas mi naučení dává:
„Já řekla vám, co vypráví se všade,
je třeba pozor dát na srdce mladé. — —
Ó, však to sama, sama dobře vím!“ —

Nuž odpovídám: „Vše si rozmyslím!“ —

Nejasná touha v duši mé se budí — —
Proč — pravím k sobě — měl bych vyhánět

to zlaté dítě v nehostinný svět?
Raději ke své přitisknu ji hrudi,
pohladím vlásky, tváře zulíbám
a hezky skromně poprosím ji k tomu:

„Ach, neodcházej, děcko z mého domu,
vždyť na světě bych zůstal sám a sám!
Ó, přitul se jen blíže k mému boku
a dovedeš-li, — v mém si přečti oku,
jak rád tě mám! jak z duše rád tě mám!
Byl jsem ti otcem, — pod ochranou mojí
tys rozkvetla již v růži spanilou, —
Ó, chceš, mé dítě, býti růží mou?
Co odpovíš mi? Čekám v nepokoji — —
Už nemohu ti býti otcem víc — —!“
Tak chtěl bych mluvit. — Proč mi plane líc
nepravým studem? Proč se ret můj chvěje?
což prosil bych tak zcela bez naděje?
Což mohlo by to dítě spanilé
se vysmát mojí prosbě spozdilé,
do dlaní hebkých vzíti moji hlavu,
šedivé vlasy hledat pro zábavu
a vytrhovat, abych mladším byl?
To mučení já sám si vymyslil!
Proč zbytečně se pochybnostmi trýzním?
Proč ku pramenu, po němž stále žízním,
se neodvážím pevným sejít krokem?

když někdy na mne snivým hledne okem,
tu štěstí mé tak blízko zdá se být,
že v náruč bych je mohl polapit. —
A v také chvíli věřím z duše celé,
že její srdce láskou rozechvělé
z těch očí plane srdci mému vstříc —
a že se chvěje touhou čekajíc,
až zeptám se jí: „Lidko, máš mne ráda?“ —
A srdce mé už divné plány spřádá — —
Jak milo, jasno bude v domě mém,
až ozáří jej vlídným úsměvem
Ludmila moje. — Ach, již dlouho tak
jí nerozjasnil úsměv líc a zrak,
hlavinku klopí mlčelivá, bledá
či v koutku tmavém někdy ukryje se,
a jenom v práci zábavu svou hledá, —
přemýšlí, — — o dlaň čelo podepírá, — —
bez cíle kamsi před se v dálku zírá —
Kam jeji duši sen či touha nese?
Mně nedůvěra do srdce se vkrádá,
zda mohla by mne vskutku míti ráda?
Tak mladá jest! — A čeho v živobytí
užíti mohla? — Škoda mladých let!
jí neznám zůstal krásný, šírý svět!
Jak chytrý ptáčník slavíka když chytí
a do klece jej těsně zavírá,
tak zcela mám ji svobody snad zbavit,

by musela mne mrzutého bavit
a s nenasytnou žízní upíra
z jejího srdce mladou krev mám ssáti,
k zločinu boha za svědka si bráti,
nevinné dítě vléci k oltáři,
pel mládí slíbat jemu se tváří,
těžkými pouty připoutat ji k sobě,
jež teprv mohou rozpadnout se v hrobě?
Nemusel bych se před ní zardívat?
Oslepen kouzly, divou vášní jat.
Nevidím rozdíl — propasť mezi námi?
Nechť z nerozumu třeba srdce dá mi, —
co já jí mohu za ně nabídnout?
Ach, poznala by brzo tíži pout!
To poupě, po němž ruka má se vztáhla,
by na ňadrech mi svadlo poznenáhla.
A vidět ji, jak vadne v žalu tichém —
Ne! — Bylo by to — bylo by to hříchem! —
Bláhové srdce! proč se rozechvělo?
Přistoupím k oknu, na skle chladím čelo — —
Hle, zahrádka má! — Jak tam neveselo!
Záhony kryje dávno padlý sníh,
jenž taje zvolna — jasnou barvu ztrácí, — —
keříky květin uschlých, zčernalých
pod jeho tíží sem a tam se kácí.
Na černých větvích stromů bezlistých
mha v krůpějích se sráží nečistých

a za krůpějí krůpěj padá dolů. — —
Na prchlé jaro vzpomínám si v bolu.
Však upomínky jeňom srdce raní.
Je nejlíp pro mne, nevzpomínat ani. —
Samota, — ticho — najednou mne děsí. — —
ó, chtěl bych býti v dálce, v dálce kdesi! —
Slyš, ozvaly se kroky po kuchyni. —
Nuž, půjdu tam k své nové hospodyni.
Soušedka naše dobrá, rozmilá
o kuchyň mou se milosrdně stará.
Jsem povděčen jí! — Myslím, Ludmila
přivykla také. — Čilá vždy a jará
náš truchlivý dům trochu obveselí.
Ubohé Lidky někdy po den celý
nespatřím ani. — Přede mnou se skrývá?
I mně tak divně, smutno bývá,
když sám a sám s ní setkati se mám. —
Je paní Roza moudrá, — přiznávám
že nabídla mi pomoc v této době.
Můj bože, co bych bez ní počal sobě? —

Jdu do kuchyně. Teplounko tam milé. —
a paní Roza v bílém kabátku
dnes podobá se skoro poupátku.
Jak s úsměvem mne vítá roztomile,
jak čtveračivě přimhuřuje oči — —!
A po domácku už se tady točí. —

A ze žertu já — trochu nesměle —
tu a tam okem pod pokličku hlédnu, —
Co k obědu nám strojí uměle?
U kamen v teple pohodlně sednu
a hledím, hledím. — Mladá vdovička
jen kypí zdravím a růměncem hoří,
na kyprých tvářích důlky se jí tvoří,
když zasměje se jako hrdlička.
Krajkový límec kolem šije bílé
podobu dívky mladičké jí dává. —
A rukávy dnes výše vykasává.
Jak pěkně při svém uměleckém díle
své růžové a plné lokty zvedá. —
Cos vykypělo, — já se usmívám. —
Však paní Roza zarazit se nedá
a praví ostře: „Jste tím vinen sám!“ —
„Já?“ celý trnu. — Směje se: „Však víte!
proč podivně tak na mne pohlížíte?“

Jsem ženichem! — Ha! zda to k smíchu není?
Jak jedním dnem se někdy všechno změní!
A pro mne včera rozhodný byl den. —

Bouřlivý vítr šlehal do oken,
lomcoval dveřmi a na půdách strašil,
šedivá mračna proháněl a plašil,
až po střechách se vlekly třásně jich. —

Chvílemi s deštěm padal vlhký sníh. —
A bylo smutno. — Ve večerním šeru
cos dusilo mne, hruď mi tížilo
a z těchto zdí mne mocí pudilo.
A zdálo se mi, jak by tiché vzdechy
vanuly ke mně. — Smutný bez útěchy
svůj pokoj měřím krokem zdlouhavým.
Slyš! opět povzdech! — Klam to? Bdím či sním?
Pryč odtud! pryč jen! Vskutku se tu bojím,
ven na vzduch volný! — Dvéře otvírám
a tváří v tvář tu Ludmile své stojím.
O chladnou zeď se slabý podpírám
nemoha hnout se a neschopen slova.
A děvče studem svoji hlavu chýlí
a tvářinka mu plane do růžova. —
Můj bože! — stál jsem mlčky dlouhou chvíli
na zlaté dítě hleděl s vroucí touhou. —
Ó kdyby byla ke mně oči zvedla! — —
Však zdála se být jistě sochou pouhou
a zardělá tvář pomalu jí bledla. —
Bez hnutí stála, — socha z mramoru.
Já zastyděl se za pohnutí svoje
a pohodil jsem hlavou ze vzdoru.
Chci klidným být a ukončiti boje!
Nač ještě čekám plný nepokoje? — —
Klíč od domu jsem podal Ludmile
a chladně děl: „Mé dítě rozmilé,

chci odejít, — dnes nevrátím se již.
Nuž, dobrou noc a nechať sladce spíš!“ — —
V tom hlas mi selhal a já prchal z domu. —
Buď bohu chvála, že již konec tomu!
Bezpečně v domě samojediné
usnouti mohlo dítě nevinné!
Kéž ani ve snu neděsím ho více! —

V ulici bylo pusto, nepříjemno
a dešť a sníh mi prudce šlehal v líce
a pomalu se šířilo už temno.
Bez cíle v dumách se sklopenou hlavou
já sem i tam se plížil v ulicích
a večer zvolna v noc se měnil tmavou. —
A tu jsem stanul, — — oči maně zdvih’ — —
U svého domu stál jsem. — V temnu, tich
on bělal se. — však z oken zavřených
světélko ani vstříc mně nezářilo. — —
V té chvíli jaksi kyselo mi bylo. —
Ach, možná v hloubi srdce blouznivého
jsem sobě přál, by u okénka svého
čekala ona! — Jaký marný sen! — — —
A dál se plížím do tmy zasmušen. —

Však světlo, světlo! — Paní Roza svítí!
Jak muška když se ku plamenu řítí,
tak přiskočil jsem rychle ku okénku.

Tam milo, teplo, — a zde zima venku!
Nač přemítáním marně ztrácet čas?
zaklepu. — „Kdo to?“ — Poznala můj hlas
a radostný jsem výkřik uslyšel.
Hned potichu se dvéře otevřely
a na prahu mne vítal úsměv vřelý, —
ba kolem boků jsem ji vzíti směl. —
Ach, sousedka je vskutku roztomilá! — —
— — — — — — — — — — — — — — —
Jsem ženichem — a všemu konec již,
snad hloupé srdce usne, ztichne spíš! — —

Jen rád bych věděl, o čem Lidka snila. —

Den před svatbou! Jak teskno! — Bože můj!
Hodiny bijí. — Jak ty chvíle letí!
Proč nelze času říci, kázat: „Stůj!“ —
Hle ruka moje počala se chvěti, — —
toť stáří, — vím to. — O čem ještě sním?
Jak bych se loučil s něčím neznámým — —
Dnes, právě dnes! — Vše marno! — Hle toť osud.
Jak starý jsem a bláhový tak posud! — —

Byl smutný oběd a pak odpoledne! —
Mně úzko bylo — a ve chvíli jedné
sám před sebou já počínal se bát. —
Dnes Ludmilu jsem ani neuviděl. —

Snad v kuchyni je? Stál jsem častokrát
u dvéří těsně, — vejít jsem se styděl. —

Slunéčko teplé svítí do oken,
na římse holub bublavý se hřeje, — —
jak milo venku! prvý jarní den! —
A mně tak mrazí, až se duše chvěje. —
Co Ludmila as dělá ubohá?
Kéž vymodlí si pomoc od boha, —
já nemám, nemám více žádné síly! —
Ubohé dítě! Za kratinkou chvíli
odejde na vždy ve svět chladný cizí
a v jeho proudech utone a zmizí.
Utone, zmizí! děsivá dvě slova, —
Zda sejdeme se někdy přece znova?
Ne, nikdy více! na protivné strany
se dělí náhle naše pěšiny
a naděje — to marný kvítek planý! —
Ach zdá se mi, že někde zvoní hrany
a zvony duní, — hlahol jediný:
„Utone! tone!“ — Žal mne jenom šáll!
jen srdce bije a v něm vina pálí.
Kdo vyhání to ptáče v cizí svět?
kdo hříšnou rukou trhá vonný květ,
do kalných vod jej chladnokrevně hází? —
Snad ptáče slabé zloupí ostříži
a kvítek svěží v kal se pohříží — —

Ó, řekni jí, ať odtud neodchází! —
Vždyť na tebe snad, na tvé slovo čeká. —
aj, čehože se tvoje srdce leká?
Jen pospěš, pospěš a zachraň ji — sobě! —
Vše marno! pozdě! — Pozdě! znova dím, —
nač rozjímání? buď jen statečným
a vzdoruj srdci, chvilkové té mdlobě! —

Tak rozum praví, — dobrá je ta rada,
však divé srdce přehluší jej hned. —
A čelo pálí — z ruky péro padá — —
Chci Ludmilu svou vidět naposled — — !
— — — — — — — — — — — — — —
Můj bože, proč jsem dvéře otevíral!
Na prahu stál jsem, v ruce kliku svíral. —
Nuž viděl jsem ji, ale poznal stěží. —
U stolku sedí bledá Ludmila,
uzlíček malý u nohou jí leží
sepjaté ruce v klíně složila
a bledou tváří stranou na stůl padla, —
bez hnutí, — něma, — oči zkalené, —
vzdech nezabloudí na rty sevřené, —
hle, mrtvola, hle moje růže svadlá.
Ne, není mrtva! — Však se zachvěla,
když na prahu mne státi viděla.
Pozvedla hlavu a do bílých dlaní
ukryla oči. — Pohlížel jsem na ni. — —

Žal hrdlo svírá, v prsou divná tíž, —
ret oněměl a marně slova hledám —
Jen o krok z prahu postoupil jsem blíž. —
Snad s dítětem přec do pláče se nedám? —

Jdu k oknu, — na něm uschlé květiny, —
nepučí nikde lístek jediný. — —
Dřív Ludmila je tolik ráda měla!
Zhynuly všechny. Lidka zapomněla
a nezalila dávno žádnou již
a jestli někdy její slza vřelá
upadla na ně, spálila je spíš. —
Já mimovolně naklonil se k nim
a dotekl se retem palčivým
keříku fial. — Ó, když kvetly loni,
Ludmila často u miláčků svých
stávala v dumách dýšíc vůni jich. —
Teď všechny květy uschly, svadly pro ni.
Mým políbením žádný neoživne? —
Zaháním pracně myšlénky ty divné. — —

K Ludmile hlednu. — Ještě bez pohnutí. —
Jen ňader mocné klesání a dmutí
o bouři svědčí. — Jak as trpí nyní! — —
Zrak můj zas těká, bloudí po kuchyni. —
Zde pod mou střechou žila tolik let,
jak v teplém hnízdě — a teď v pustý svět

mám ubohé to děvče vyhánět?
„Můj bože!“ řek' jsem — spíše v duchu — sobě.
a pohled můj se k dívce vrátil zase.
V tom s očí však jí klesly ruce obě
a v slzách ještě na mne usmála se. —
Ten úsměv žalný! — Ó, proč výčitkami
mne nevítala? s pláčem? se hněvem? —
Mne opojila tímto úsměvem
a já si vzpomněl, že jsme spolu sami. —
Naposled sami! — Kdo mně zabrání
kol pružných boků zlaté děcko vzíti? —
Eh, šílím? — Věru! — Aspoň ve skráni
mně oheň sálá, cítím srdce bíti. —
Mlč! — — —

— Vstala tiše, — s dětskou důvěrou
mi podávala bílou ruku svou. —
Proč jsem ji nevzal, neřek: „Zůstaň! — Chci tě!“
Již neplakala, — jenom křečovitě
vybledlé rtíky zlehka se jí chvěly
a oči obě od pláče se rděly. —
A jako mně, žal jí též hrdlo svíral. —
Tak stáli jsme — a nikdo nemluvil.
Já v ret se hryzl, marně paměť sbíral, —
čím déle v oči Ludmile jsem zíral,
tím víc a více pozbýval jsem sil,
Co dále? děl jsem plný nepokoje, —

má uvidět snad také slzy moje?
Ne, nesmím nikdy stát se před ní směšným!
Pohodím hlavou a pohybem spěšným
si protru oko, které vlhnout chtělo. —
„Buď s bohem!“ pravím, — Jak to divně znělo!
„Buď s bohem dítě, bůh tě provázej
a všady tobě mír a štěstí dej!“ —
Dál nemohl jsem, — jenom nesměle
jsem udělal jí křížek na čele. —
Tu za ruku mne vzala. — Ústa žhavá
přitiskla na ni — a než udiven
jsem rozeznával, bdím-li či to sen,
na prsa moje klesla její hlava.
A v této chvíli, beze smyslů skorem, —
ó, člověk je tak bídným, slabým tvorem! —
já objal ji a líbal v ret a líc.
Zavřela oči, zachvěla se celá,
kol hrdla mi své lokty zavěsíc. —
A „Drahý!“ děla. — Jen to slovo děla. —
Však z rukou mých se vyvinula zase,
když z opojení první vzbudila se —
a smutná, němá stála přede mnou.
Patřila na mne. Mocí tajemnou
do duše vnikal teskný pohled její.
Já viděl, jak jí na brvách se chvějí
slzičky drobné a pomalu kanou
po tvářích, které horečkou jí planou.

A z rozšířených, velkých zřítelnic
mně láska, láska mocně sálá vstříc.
Ó, pravdou bylo tušení mé temné!
hle, miluje mne! bože! miluje mne!
a splnil se můj krásný dávný sen
„Můj krásný sen!“ Dím v duchu zaražen.

Strnulý stojím. — Miluje mne tedy!
ba, nadál bych se věru smrti spíš!
potichu šeptám: „Pozdě, pozdě již!
vždyť vidíme se — možno naposledy.“ —
A ruce dolů, k ňadrám klesla hlava,
před mými zraky noc jen byla tmavá
a v srdci boj a plno nepokoje. —
Je pozpě, pozdě! marný je ten květ,
já nesmím doufat, — co by řekl svět?
Ó, s bohem, lásko! s bohem, štěstí moje, —
dnes naše cesty na různo se dělí, —
vás nepoznám již po svůj život celý. — —
Je pozdě, pozdě! s bohem na věky!
A „S bohem!“ řek' jsem na hlas bezděky. —

Svůj uzlík zvedla, — v něm své celé jmění —
a chvíli ještě stála v zamyšlení,
sklopila oči, tvář jí zesínala,
pak za kliku již pevnou rukou brala
a řekla: „Pozdě! musím odejít.

Můj dobrodinče, s bohem, navždy s bohem!
bůh odplatí vám, vždy vás budu ctít
a modliti se za vás v žalu mnohém.“ —
„Stůj!“ vzkřiknu šílen, „kam mi odcházíš?“
Na prahu ale stála ona již.
„Svět velký je, — snad službu naleznu si, —
místečko malé“ — pláč ji skoro dusí! —
— — — — — — — — — — — — — —
Odešla. — Dvéře zavřely se za ní.
Já hlavu svoji do obou vzal dlaní,
vždyť chtěla se mi žalem rozpuknouti.
Má životem, — tou nebezpečnou poutí, —
jít samo, samo dítě nevinné? —
Ó bojím se, že v proudech zahyne!
Však kdo mi brání, abych nešel za ním?
Předsudky lidské? — Zda-li těm se klaním?
Spěš rychle, rychle! Opusť všechno tady
co ke světu tě poutá! — Láska všady
vám bude zářit, květy nabízet,
v ní zbudujete sobě nový svět. —
Na pouti trpké po bok postav se jí,
spěš ku pomoci ruku svou jí dát, —
odměnou sladkou bude úsměv její. —
Spěš! dělo srdce. — A já zůstal stát!
Zda slibovati něco v pravdě smím?
Čím bych byl pro ni? Jenom závažím!
Co měl bych pro ni? Jenom sliby lživé;

Jsem starý snílek. — Neznám života,
mne jímá bázeň, svírá tesknota,
když zadívám se v jeho víry divé.
Ne, pozdě, pozdě rozkvetl ten květ
a mládí mé se nenavrátí zpět.
„Jen klid! jen klid!" teď modlitbou je mojí
i lásky se mé staré srdce bojí. — —
— — — — — — — — — — — — — —
Odešla tedy a s ní anděl můj. —
A ďábel drze do ucha mi šeptá:
„Vzpomínej trochu, sčítej! uvažuj,
proč, nač a zač byl celý život tvůj?
Jak odpovíš, když někdo se tě zeptá? —
Hahaha!" — ďábel počíná se smát, —
„hahaha! říkal's: Věřím, jedenkrát
že pro vlasť bude třeba též mé síly!
Hoj, snád jsi, brachu, zaspal onu chvíli?
či dosud čekáš?" — Odstup satane! —
— — — — — — — — — — — — — —
Palčivá bolesť hrdlo sevřela mi. —
Však útulek mi přece ostane,
kam před vlastními prchnu myšlénkami! —
A ve svůj pokoj navracím se zpátky. —
Na prahu stojím, trnu, — výkřik krátký. —
Hle, moje knihy v koutech poházeny,
křiklavé malby kolem zdobí stěny,
tu „Bodensee", tam „Večer v Neapoli."

Jak vojevůdce na dobytém poli
uprostřed pyšně paní Roza stojí.
Se stolku hází starou sbírku moji,
a vítězstvím jí plane šedý zrak.
Buclaté ruce v boky podepírá,
na svoje dílo a pak na mne zírá
a s úsměvem se táže: „Dobře tak?“ —

Já pravím tiše: „Dobře, dobře tak!“ —

TISKEM DR. ED. GRÉGRA V PRAZE.